

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2 40—
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerli.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, comi-
 tat și interurban Nr. 730.

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Știința modernă pozitivistă și exactă a regenerat și transformat în mod radical mentalitatea ce se zbătea înădușită de îngustimea subiectivismului încrămăciat într'un misticism abstract și sterp și pe tărâmul politic. Acest misticism a fost delăturat prin fermentația produsă de adevărurile noi și concrete neconștatabile azi în politica națiunilor. Se adeverește de atâtea ori exactitatea gândirii devenite celebre a lui Protogora, că „măsura tuturor valorilor este omul“.

Precum omul evoluiază ridicându-se treptat dela nivelul aproape animalic al epocii ancestrale la desăvârșirea sa de azi și dezbrăcându-se de obiceiul atavistic a unei gândiri sterpe și a unei fantazii dezordonate în urma cunoașterii facultăților sale sublimite lăuntrice personale, tot astfel crește tot mai mult prețul și importanța personalității în măsura răspândirii culturai individualului și a națiunilor. Două fenomene civilizatorice au ieșit la iveală în acest proces de evoluție a personalității; 1. Recunoașterea drepturilor personalității individului și națiunilor civilizate; 2. Delătura-rea tuturor obstacolelor din calea culturai forței lăuntrice personale ale individului și a națiunilor.

Pe noi ne preocupă aici mai ales felul în care se delătură în monarhia Habsburgică piedecile de tot felul îngrămădite de veacuri multe și triste în calea dezvoltării energiilor culturale-naționale și a for-

țelor lăuntrice personale ale națiunilor, a căror personalitate națională încă nu s'a știut impune...

În urma răspândirii pozitivizmului științific în mentalitatea indivizilor și a națiunilor moderne, au fost desființate din rădăcină multe infame prejudeții ce ajunseră a degrada pe om și pe națiuni la nivelul animalului necuvântător. *Mai ales tratamentul de care erau împărțite națiunile, era tot ce se poate închipui mai frivol, mai neomenesc, ba chiar sălbatec. Națiuni erau dărăburite, tăiate în bucăți, obiect de schimb între dinastii, după arbitriul și capriciul diplomaților de pe vremuri.*

Prin răspândirea și întărirea spiritului modernist pozitivist și științific, căci el ne obicinuieste a ne gândi logic, va să zică, obiectiv, tot mai adânc, tot mai exact; dându-se mentalității națiunilor și individului tot mai mult hrană sănătoasă, unele noțiuni de extremă importanță politică au atins culmea preciziei în conștiința publică. Așa încât diplomații de azi nimic nu dă atâtea grijă, ca încunjurarea a orice conflict între felul de guvernare și această înaltă și luminată conștiință publică a națiunilor și indivizilor din cari sunt alcătuite. De aici a urmat fermentația actuală politică în Monarhia Austro-Ungară, ale cărei urmări firești le tănuiesc în mod conștient organele mentalității celei vechi, devenită deja pradă disoluțiunii sub razele culturai noastre avântate moderne.

Căci spiritul este dela fire nebiruit. El zidește în noi omul cel nou, iar în societate state noi, fiindcă el are forța de a

transforma gândirea, de a schimba formațiunile politice lipsite de duh de înțeles.

În individ transformarea aceasta spirituală adeseori e nedespărțită de chinuri, fiindcă fermentația desființează ideile, sentimente de cari numai cu greu ne despărțim încă și când știm că nu sunt juste, nu sunt corecte; *pentruca să le transforme în idei adevărate, evidente, — în sentimente cu înțeles, mai naturale, mai nobile, mai adânc trebuitoare.* În organismul unui stat dezordonat cum e Monarhia austro-ungară, această fermentație atârână dela aceea, că spiritul luminat și pozitivist al națiunilor în ce măsură va izbui întru stăpînire ideilor și sentimentelor politice înjuste, fără probitate și demodate, ce păgubesc civilizația, cultura generală și națională, bunăstarea sufletească materială și fizică a indivizilor și a națiunilor, spre a le transforma în idei și sentimente politice, ce singur contribuiesc la emanciparea vieții de stat ale acestor națiuni de sub jugul prejudețiilor atât de nefaste, atât de injurioase pentru personalitatea națiunilor și indivizilor și atât de injuste față de rezultatele științei moderne.

În toiuł acestei fermentații nu putem da mai bun sfat conducătorilor acestei monarhii decât ideia răsărită în mintea lui Nicolo Macciavelli într'o epocă de fermentație, *analoagă întru toate. El a zis că destrăbălarea vieții de stat numai prin garantarea libertății adevărate a tuturor cetățenilor se poate lecu.*

Sub adevărata libertate înțelegem împreună cu Macciavelli îndepărtarea neamănată și generală a tuturor micilor tirani anume trimeși spre desnaționalizarea

Pe drumuri

— Din viața Aromânilor —

de M. Beza

Mă oprisem o săptămână la Salonic. Pe atunci o răcoală băntuia părțile mai retrase ale Pelagonei și prin oraș se purtau felurite știri: că se varsă mult sânge, că se pradă și se ard casele, că lumea rămâne pe drumuri...

Dedeia în toamnă. Despre munții cuprinși de groază, vântul aducea unde umezi, par'că pline de lacrimi. Simțeam plânsul, dar nu știam: oare ce se va fi petrecând acolo? Și când ne găseam doi-trei prieteni, ne întrebam iute, îngrijii:

- E vre-o veste?
- Nimic.
- A venit cineva?
- Trenurile nu umblă...

Și ne despărțiam pe gânduri, cu teama să nu se întoarcă iar vechii ani de restriște, când sate mari și bogate s'au fost prefăcut în cenușă...

De cât, lucrurile începură a se liniști. Cele de răzvrățiți nu se bizuiră mult în puterea lor și se retraseră. Drumurile se deschiseră, și din seară 'n seară soseau bejenari: unii rămăneau la Salonic, alții o luau înainte, în lumea largă, fără gând de a se mai întoarce.

Într'o zi, dela un han unde trăgeau mulți, văzui eșind doi băieți — să fi avut împreună până la treisprezece ani. Imbrăcați în anterii, cu

brăe roșii de mătase. Tare drăguți! Umblau prinși de mâini, ici-colo oprindu-se, uimiți de câte vedeau.

„Unde măi copii, unde vă duceți?“ am zis, atingându-i pe umeri. Ei ridicară ochii.

- De unde sunteți voi?
- Dela Niveasta, răspuse unul.
- Și cu cine pe-aici?
- Cu mama și cu bunicu, tata mamii...

Sunt colo, adaugă băiatul, arătând spre han. Și amândoi de-odată porniră a da din mâini și a-mi spune repede, care mai de care, atâtea lucruri: cum se lăsară în comună la ei niște oameni cu puștile și cu steaguri, și trăgeau într'una la focuri și lor li era frică și mama nu dormea noaptea; și cum le-a scris tata să nu mai stea acolo, ci să coboare la Salonic... Și ei făcură precum le-a scris tata.

- Și tata unde-i?

— Tata nu-i aici. Este 'n Misir tata, dar va să vie tata; și apoi toți, și cu tata și cu mama și cu bunicu avem să plecăm...

- Unde, dragii mei?

Aici băieții se uitară unul la altul. Nici ei nu știau.

— Unde ne va duce tata, făcu cel mai mare. Și atât de dulce, că i-am sărutat pe obraji, și după ce le-am umplut buzunarele cu stafide, le-am dat drumul la poarta hanului:

„Nu umblați singuri, nu care cumva să vă pierdeți“.

A doua zi ieșisem la mare. Mă gândeam la cei doi băieți. Voiam să-i mai văd, să cu-

nosc pe mama lor și pe bunicu. Mă îndemna ceva — un dor, pe care-l simțim pentru oamenii dela noi. Și cum se întâmplă uneori, iată că veneau și ei. O femeie îi ducea de mână. De sigur mama lor. Dinapoi călca încet, greoiu, bunicu. Băieții, cât ce mă zăriră, și începură a vorbi cu mama și a face semne. Și veseli alergară, cu brațele deschise, cu glisurile limpezi, limpezi: „Am venit să așteptăm pe tata!“

„Par'că-l cunosc de când lumea, zise femeia. Apoi către mine: „Le-ai cumpărat ieri stafide...“

Grăia plăcut. Nu părea să aibe mai mult de treizeci de ani. Legată la cap cu nărama, așa cum se poartă Nevestencile — lăsând coșitele pe spate. Într'o rochie de satin cafenie, cu ilicul negru strâns pe trup. Eu, ca să nu tac, începui a-i lauda copii, că-s cuminți și și sprinteni...

- Nu știi câte mi-au spus.

— Ești din Clisura? făcu ea mai deschis, bncuroasă, că m'a putut ghici după vorbă. Ce bine, că te-am găsit, nu știam pe care să întreb. Când sosește vaporul?

— De unde? Din Misir? Apoi mai trebuie încă vr'un cias.

- Un ciaaas?...

I-se părea mult. Eu tăcui. Marea din timp în timp avea unduiri, ce veneau ca dinlăuntru ei, din adâncuri.

„Cum nu se teme lumea, sor... Să știu că mor și n'ăș intra pe mare.“

— Tinco, îi grăi bătrânul, uită-te la copii, că prea se apleacă la țăm... să nu pățim ceva.

și strivirea personalității naționale ale popoarelor culte din Monarhie, și întronarea dreptății prin respectarea personalității specifice, superioare ale acelor popoare civilizate.

Instituțiile politice sunt lipsite de orice valoare dacă ele nu slujesc spre înălțarea popoarelor la ideea, — sentimentul — și respectul împrumutat al personalității lor proprii naționale.

Cu cât va străluci mai luminos în conștiința publică, ideea aceasta cu atât mai ușor și mai repede va fi procesul de fermentație în Monarhie.

Lămurită odată importanța vieții personale netăgăduite a fiecărei națiuni din Monarhie, tot mai hotărât vom ști pretinde reorganizarea Monarhiei pe temeiul personalității naționale prin înzestrarea lor cu dreptul politic al autonomiei naționale, fără de care nu e nici cultură națională nici libertate adevărată națională.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Distribuirea deci neegală (de drepturi), poate deveni, dacă e dusă prea departe, o armă cu două tălșuri. Impărțire geometrică a cercurilor făcută cu multă artă, poate să-i lase pe nemaghiari în minoritate în toate cercurile unde e amestec de limbi, de oarece cu greu se poate aștepta că Maghiarii să adopte sistemul just și liberal în vigoare în dieta din Moravia, în puterea căruia fiecare rasă are registru separat și toate luptele intestine între rase is evitate. Dar chiar și când toate resursele geometriei ar fi exploatate, sufragiu universal are menirea să împrumute cu multă putere politică nemaghiarilor, mai cu seamă în Transilvania — din simplul motiv, că legea de vot existentă apasă cumpăna de drept în favorul maghiarilor. De aceea a început să se discute un plan mult mai primejdios și aflat aprobare chiar și la anumite cercuri ale partidului independist, radical numai cu numele. Sufragiu universal, argumentau ei e o promisiune de care guvernul s'a legat în chip irrevocabil. Dar lucru firesc că a-

cest sufragiu universal trebuie adus în armonie cu „ideea statului maghiar“ (a magyar állam eszme), și e lucru de sine înțeles, că în orice țară bine organizată cunoașterea „limbei statului“ e o calificare esențială pentru dreptul de vot. Cu alte cuvinte, acești corifei radicali, proclamă principiul aderării la marele principiu al sufragiului universal, dar în aceeași vreme se îngrijesc să eschidă dela binefacerile lui acele 40.9% ale populației, cari încă nu știu limba maghiară de loc. Dificultățile ar fi învinse astfel în chip vrednic de caustica constituțională maghiară.

Spre noroc, că această apucătură tristă nu e de loc armonizabilă cu proiectul lui Kristóffy, care, cam atrăsese luarea aminte a publicului acel bărbat de stat, într-o vorbire splendidă din Martie 1908, asigură dreptul de vot tuturor oamenilor peste 24 de ani, cari pot scrie și ceti în orice limbă din Ungaria.⁴³⁾ Sforțările spasmodice a clasei domnitoare, de a inventa ceva schemă pentru falsificarea rezultatului reformei au fost predestinate să se nimicească; căci, amăsurat vorbelor lui Kristóffy, „noțiunea politică se luptă astăzi în patru fronturi — contra dinastiei, contra Croației, contra naționalităților și contra însăși muncitorimeii noastre. Dintre aceste lupte și numai una ar fi destul, să absoarbă puterile unei națiuni; dar a le purta toate patru deodată înseamnă nimic mai puțin, decât anihilare finală.⁴⁴⁾

Noroc, că putem presupune, că suveranul nu-și va da niciodată sancțiunea unui proiect, care exclude jumătatea națiunii, dela drepturi politice din nici un alt motiv, decât întâmplarea, că s'au născut de alt neam

Pretențiunea unei calități strict patriotice dela toți candidații pentru parlament, e favorizată de un alt grup de șovinisti, că un mijloc de a exclude pe cei mai abili dintre nemaghiari sau socialiști; dar putem trage la îndoială, dacă un atare proiect s'ar adevăra de eficace pentru multă vreme.

La orice caz, sub regimul coaliționist, toate soiurile de proiecte fantastice se născociau, a căror singură țintă dată pe față era, de a contrabalansa efectul unei reforme a dreptului de vot. Pe scurt, d. Issckutz, un membru marcant al noului partid guvernamental, a atins o opinie foarte răspândită în sânul clasei stăpânitoare maghiare, când în 11 Iulie 1910, vorbi în parlament cum urmează: „Dacă noi maghiarii, lăsăm suveranitatea din mâinile noastre, nicidecum n'o mai putem recăștiga. Nici un om serios din această

⁴³⁾ Cei 194.000 de analfabeți, cari deja se bucură de vot, ar fi să-și aibă și pe mai departe votul lor.

⁴⁴⁾ Vezi „Pester Lloyd“, 8 Martie, 1908.

țară nu poate fi sprijinitorul sufragiului universal, egal și direct“.

Această cuvântare, care i-a fost răsplătită cu aplausul Casei întregi, nu e tocmai diferită de parafrazarea acestor cuvinte, care o auzi atât de des de pe buzele maghiare: „Vrem să fim stăpâni în casa noastră“. O jumătate a populației stăpână, cealaltă jumătate aservită — asta unica teorie pe care se poate baza „Statul național maghiar“.

In chestia tricolorului. Suntem autorizați a aduce la cunoștință publică faptul, că deputații noștri au intervenit din nou la d. ministru de interne contele Khuen-Héderváry în afacerea cu tricolorul nostru românesc denunțându-i cazurile mai recente de prigonire a Românilor pentru purtarea acestui tricolor și cerându-i să ia dispozițiuni pentru încetarea acestor fărâdele. D. ministru a promis cea mai severă cercetare în cazurile arătate și a provocat pe deputații noștri să-i facă cunoscute și de aci încolo nelegiuirile, pe cari le-ar săvârși orice autoritate sub cuvântul de urmărire a tricolorului românesc.

Rugăm deci pe toți frații noștri, ca toate abuzurile, ce s'ar săvârși pe tema aceasta să le aducă imediat la cunoștință d-lui deputat dr. Ștefan C. Pop în Arad, arătând numele prigonitorilor, precum și al celor prigonțiți, apoi timpul, locul și peste tot toate împrejurările, între cari s'ar mai săvârși vre-o fărâdelege în contra tricolorului nostru.

Audiența prim-ministrului. Prim-ministrul Khuen-Héderváry a plecat însoțit de secretarul său Bérczy la Viena, pentru a cere audiență la Maj. Sa, în care va raporta asupra afacerilor curente. Prim-ministrul se va întoarce Luni dela Viena.

Retractarea episcopului Prohászka. Episcopul romano-catolic din Alba-regală, Prohászka, publică un circular, în care declară, că își revocă scrierile, cari au fost excepționate și puse pe Index de cenzura papală. După înșirarea operilor excepționate Prohászka încheie în următorul mod:

De oare ce recunoaștem suprema autoritate a sfântului Scaun în chestia dogmatică și primim sentințele și înviațiunile organelor centrale, la cari aparține și congregația Indexului, îndeplinesc numai o datorie, când mă supun acestei sentințe a sf. Scaun și recunosc îndrumarea celui mai înalt for învățătoresc în mijlocul luptei între adevăr și rătăcire și ca consecință îmi retrag operele din circulație.

— Ți-am spus, tată, ia-i lângă tine și nu-i lăsa așa, răspuse Tinca. Și căzu iar pe gânduri. Chipu-i luase o mare duiosie. Ochii negri, cu scilpiri umezi cercau a pătrunde departe; dar înzadar, că nori deși învăluiau zarea. Pe apele fără liniște, de culoarea plumbului treceau caicuri, umflându-și pânzele, rătăcind ca niște arătări din alte lumi. Și Tinca își va fi amintit multe. Șopti într'un rând:

„Nu vream să plece...“ Se gândea numai la soțul ei, și la nădejdea și la visurile, pe cari le purta cu el din depărtări. De aceea deschise vorba:

— O fi mult de când s'a dus?

— Cinci ani... Știi ce sunt. Și nu trec ușor. Să stai cu frica-n sân, fără de bărbat în casă... Și ce ani! Bine-l sfătuiam toți, și mama și tata, să nu plece, să nu bată drumurile prin străini, dar el, unde să asculte? Și când trecu pragul, nici așteptă să-i deșert ghiumul cu apă, și mă gândeam, că nu-i bine... După două luni a venit în lume și puilul ăsta... Ridică în brațe copilul mai mic și tot sărutându-l:

„Seamănă leit cu tată-su... Și el nu știe, și când are să-l vadă, când are să-l vadă...“

În acest timp se ivi și vaporul. Tinca trecu odată într-o bucurie nespusă. Fața i-se luminase.

„Mare-i Dumnezeu, zise ea, toate s'au trecut!“

Lumea se îngrămădea în jur, carele sunau pe caldarâmuri, dar Tinca nu auzea și nu vedea nimic, afară de vaporul, care se oprea mândru și fumos în larg. Dela o vreme începură a se

rândui și bărcile. Trecură două, trecură trei, și Tinca nu mai putea:

„Ih, cum întârzie, de ce nu iese odată...“

„Și cum se apropia o altă barcă înălța capul și murmura: „In asta e, parcă-l vad.“ Și copiii, prinși de rochia ei, îngânau:

— Este mamă?

— Nui mamă, nu-i...“

Și după câteva clipe iarăși tremura glasul copiilor:

— Este mamă?

— Nu e mamă, nu-i...“

Pe urmă lumea se retrase. Vâlva se mai potoli. Numai dela vapor ajunge mereu un hărăit prelung de macarale. Tinca se uită ca perdută împrejur. Două lăcrămi îi lunecară pe obraji.

„N'a venit,“ zise ea cu un oftat, după ce așteptă puțin.

— Cum așa? Nu-i din Misir vaporul ista?

— Din Misir, dar pe semne că vine la noapte cu al Italianesc. Tinca atărnă ochii'n jos și nu răspunde. Luă copiii de mână și împreună cu bunicu, căteși patru cotiră la dreapta spre han. Acum valurile prinseră a crește. Se frământau, izbindu-se, curgând repezi, cu un sunet deosebit, greu, metalic. Dintr'o clipă într'alta erau vuete îndepărtate ce făceau căminii să n'aibă astâmpăr. Pe multe acoperișuri ciorile înegreau, strănse cu miile: și une-ori se porneau cu toatele, umplând văzduhul de larmă.

În dimineața următoare țărnul mi-se părul pustiit. Drumul de lângă mare în multe părți mâncat de ape. Și scânduri de bărci sparte plu-

teau ici-colo. Cea dintâi ființă de care dădui fuse Tinca, acoperită cu un șal în cap. Tremura toată față ca de ceară. Mi-a vorbit de vapor.

„N'a sosit încă“, am răspuns cu milă. Și am întreat apoi niște pescari. Oamenii își dau cu gândul, că vaporul o fi acostat undeva, până să treacă furtuna, ori de nu...“

Pescarii aveau și oare-cari temeri.

— Să așteptăm, am zis Tinchii, până la prânz trebuie să vie.

— Ce prăpăd! făcu ea, uitându-se la mare. N'am închis ochii toată noaptea...“ Și începu a plânge.

Valurile spumegau încă. Stolori de păsări se învârtau deasupra lor cu țipete ascuțite, sfâșietoare.

— De ce să stai aici? Du-te la ham, și când sosește vaporul, te chiem eu.“

Tinca n'a vrut mai întâi, dar se gândi la copiii și se duse.

Nu știam ce să mai credem. Vaporul Italianesc așteptat de cu noapte, nu s'a văzut nici până la nămiez. Lume multă se strănsese la mare. Spre orele trei zărirăm departe rotocoale de fum. Toți ridicară glasurile, plini de bucurie. Vaporul creștea din ce în ce, tăind valurile, clătinându-se. Când se apropie, văzurăm cu ochii oboșiți steagul englezesc pe catarguri. După o vreme, foile de seară scriau:

„Frumosul vapor Italianesc „Lombardia“, Compania M., care venea din Misir, n'a putut ține piept cu furtuna...“

Între cei înecați, era trecut și numele: Petre a lui Dona, bărbatul Tinchii.

O rectificare. Astăzi primim din Iablanița următoarea telegramă:

„Adunarea se ține la acelaș dat (la 26/9 Iulie a. c. N. R.) în Iablanița, nu în Mehadia“.

La jubileul d-lui N. Iorga. Cea dintâi revistă catolică din Italia „La Civitta Cattolica“ îngrijită de părinții iezuiți, înregistrează la cronică, în câțiva numeri consecutivi, câteva păreri foarte obiective și juste despre starea religioasă, economică, politică și socială a României libere. Ne mărginim la ceea ce se publică în n-rul ultim din 17 Iunie 1911.

Acolo se face elogiul partidului naționalist democrat condus de d-nii Iorga și Cuza. Deci poate fi luat drept un omagiu al lumii catolice față de opera națională și patriotică, săvârșită cu atâta abnegație de acești domni. Ca ecou al serbărilor unui neam întreg, pentru aniversarul de 40 ani dela nașterea acestui geniu al Românilor, N. Iorga, care în timp relativ scurt a dezvoltat o activitate uriașă, neajunsă, creștem chiar și la alte neamuri cu mult mai înaintate în cultură, — dăm în întregime traducerea aceluiaș pasaj, ca să se știe, că și lumea străină latină, încă îl apreciază foarte mult. Aminteste întâi faptul, că Jidovimea s'a înstăpânit în România asupra băncilor, comerțului, industriei naționale, a pătruns în redacția tuturor gazetelor, fiind un pericol pentru întreaga țară. Aduge, că prin presă, ajutoarea și de străinătate vreau să-și câștige și împământinirea, și atunci România le va fi un nou Canaan. În Italia lângă 33,218,328 locuitori sunt 35,617 Jidovi; în România lângă 6,000,000 — 400.000. În legătură cu asta continuă:

„Toate acestea au contribuit la maturarea acțiunii sociale politice, pe care o desfășură de ani de zile d. A. C. Cuza profesor de economie politică la universitatea din Iași, și ilustrul istoriograf N. Iorga, profesor de istoria universală la universitatea din București. Din mișcarea începută de ei, se ivi cu sprijinul elementelor tinere, noul partid naționalist democrat, care însă nu trebuie confundat, cu ce reprezintă alte grupări omogene din străinătate...“

Naționalistii români au o doctrină și un program economic-social, bine definit, fără exagerări compromițătoare, program, pe care l-ar putea adopta orice partid progresist din străinătate, luând afară poate câteva puncte neesențiale...“

„Apărarea contra invaziei ovrești, contra cosmopolitismului socialist, și contra utilitarizmului cras al partidelor istorice române — așa se chiamă liberalii și conservatorii — iată scopul ce și-a prefapt naționalismul român. Titlul de „democratic“ se referă la interesul ce ei arată pentru cauza sătenilor aveau lipsiți de drepturi politice, și pentru clasele de mijloc, expuse pericolului copleșirii semitice. În 23. 24. 25 Aprilie v. 1911, naționalistii, adunați în întruniri publice, după discuție liberă și matură aprobară și publicară platforma programului lor, baza existenței partidului, punctele cardinale ale căruia formează, deja ani de-a rândul, tema conferințelor splendide ale d-lui Cuza, dar și mai mult ale d-lui Iorga, care alerga prin toate orașele regatului, purtând pretutindenea cuvântul cald al convingerii, izvorite din cunoașterea temeinică a istoriei politice și sociale a poporului român...“

Incheie apoi: „Va fi destul să remarcăm, că art. 8 al programului naționalist, prevede autonomia clerului de sub jugul tiraniei guvernului, iar art. 13, zice din cuvânt în cuvânt, că vrea: reluarea vechilor legături între biserică și școala rurală, cu prelungirea studiilor elementare, și cu lărgirea învățământului practic, agricol, religios...“

Atâta ar fi deja de ajuns, ca partidul naționalist să-și câștige simpatia chiar și a unui străin (eterodox)“.

Așa scrie revista numită! Iar noi le subscrinem cu dragă inimă, dorind ilustrului profesor, N. Iorga: ani mulți cu bine și fericire pentru prosperarea neamului și pentru servirea și pe mai departe și în orice împrejurări a adevărului și a dreptății.

„Cult. Creșt.“

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 3 Iulie

Ședința se începe la orele 10¹/₂ a. m.

Prezidează *Francisc Kabós*.

După verificarea protocolului ședinței trecute *Ladislaw Lukács*, min. de finanțe, prezintă proiectul despre înarticulară pactului comercial cu Muntenegru, pe care Camera îl transpune spre dezbateră comisiei financiare și economice.

Al. Tagányi, guvernamental, prezintă raportul comisiei de cenzurare a protocolului ședințelor Camerei în chestia rectificării vorbirii lui N. Pozsgay.

Proiectul apropiatiei.

M. Lovászy, justhișt, vorbește despre chestia reformelor militare și arată cheltuielile și jertfele enorme, și față de celelalte puteri mari, la care ne angajăm, voind să dezvoltăm puterea armată în direcția proiectată. Polemizează cu vorbirea ministrului de honvezi rostită în comisia financiară și arată, cât suntem de rămași înapoi pe teren cultural și economic.

Națiunea (?) voește reînnoirea societății și reforma electorală, mijlocul prin care e posibilă această reînnoire. Iar fiindcă guvernul nu voește să facă reforma electorală, nu primește proiectul apropiatiei. (Aprobări în dreapta).

E. Ivánka, kossuthist, spune că promovarea slujbașilor dela oficiile guvernului se face din anumite considerațiuni politice. Scumpirea mijloacelor de trai va deveni insuportabilă și aceasta numai pentru ca să cheltuim tot mai multe milioane coroane pentru armată. Starea aceasta e de nesuferit și ea va pricinui pustiirea țării.

După redeschiderea ședinței a mai vorbit dep. *D. Abrahám*.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

DIN CARANSEBEȘ

Ca o completare a informațiunii noastre sub acest titlu, publicată în nr. 131, primim dela un cunosător al stărilor din Caransebeș următoarea corespondență:

Cine e primarul Bordan ?

Pentruca să arăt și să înfierez răutatea ne-qualificabilă a corespondentului „Tribunei“, fie-mi permis, ca să mă ocup și eu cu *originea și familia d-lui Bordan*, și aceasta cu atât mai vârtos, *că noi, ca membri ai partidului național, stăm de vorbă cu d. Bordan, ceea ce nu am face, dacă d-sa ca om și familiar ar fi o existență de valoare dubie.*

Bordan, primarul orașului Caransebeș, e *fiul tătăne-su*: român unit, fost oarecând notar în Cacova, astăzi consilier ministerial în Pesta și al mamei sale de origină maghiară. Este căsătorit cu *fiica unui neamț* (Fulda), originar din Germania, de confesiunea luterană și cetățean de onoare al Moscovei, și a unei rusoaice de confesiune gr.-orientală. După creșterea, ce a primit-o în familie dela mamă-sa unguroaică, după societatea, în care s'a învățat ca student și om în vârstă, apoi ca pretor și primar, va să zică ca slujbaș în țara ungurească, d. Bordan nu s'a simțit nicicând român și cu atât mai puțin a făcut politică românească fără să nege, că după dată e de origine română și botezat la uniți.

Stând astfel lucrul, putem noi considera pe d. Bordan de român renegat, ba chiar arhirenegat? Nu, căci *reneași sunt acei indivizi, cari din interes se lapadă de convingerile lor politice, religioase, de neam etc.* Exemple: Mangra, Moldovan etc. (După teoria corespondentului „Tribunei“, mulți Români intransigenți de astăzi sunt sași renegați, țigani arhirenegați etc. Să nu mi-se impute, că aș face aluzie la d-nii Regman, frații Ionescu — vechi prieteni de ai primarului Bordan — nu, Doamne ferește!).

În anul 1904, primarul Caransebeșului *Burdia*, e ales președinte la Comunitatea de avere. Cine să-i ocupe locul de primar? *Burdia* s'a îngădit totdeauna cu rudenii sau cu bogătați, cari — și dacă îi fac servicii — să nu aștept remunerații, ci din contră să mai poată jertfi și din al lor... *Burdia* n'are rudenii cu ervalificație; om de bani gata e pretorul din Orșova, *Bordan*, care poate nici când n'a gândit la primăria Caransebeșului și al cărui socru e milionar. Cu influința și protecția lui *Burdia*, *Bordan* vine la Caransebeș.

Burdia se umflă tot mai mult în pene. Imprejurările, ticăloșia unor români cu carte și prostia guvernelor îl ridică din treaptă în treaptă. În scurt timp, ilustrul *Burdia* ajunge să dispună în comitat de toată puterea politică-administrativă. La un simplu gest al lui, comite suprem, vice-comite și toată haita amploiaților comitatensii, ba am putea zice și de stat îi stau „haptac“. Intre aceștia primarul Caransebeșului, cuiubul bălaurului, nu putea face excepțiune. Cu toată independența sa materială și morală, *Bordan* încă se înrolează — de voie de nevoie — în șirul mame-lucilor lui *Burdia* și în activitatea sa, în era acestuia, care dispunea în sus și în jos, *Bordan* nu este decât un instrument al politicii înalte de stat, croute de analfabetul și nesațosul *Burdia*. Primarul *Bordan* îi face acestuia *cel mai umil serviciu*, când subscrie ca redactor „*Severinul*“, la care lucrau pe întrecute frații Ionescu, Șegescu, Regman, Minea întru prea mărirea *ilustratului domn căputat*... Nu-i vorba, i-s'a și plătit primarului *Bordan* acest serviciu cu peste 10.000 coroane din pungă afară. Dumnezeu nu bate cu bota!

Burdia cade în disgrăția unor șefi de ai actualului guvern. Terenul i-se clatină sub picioare. Din toate părțile se ridică cei nemulțumiți, cei apăsați, dar mai ales cei vătămăți în ambiția lor, că au trebuit — în urma nefericitei politici guvernamentale — să se închine unui... *Burdia*.

„*Ocazia trebuie folosită... zdrobit capul bălaurului pentru totdeauna... acum ori niciodată...*“ — era lozincă tuturora...

Pe ziua de 20 Noemvrie 1910, primarul *Bordan* convoacă în localul său oficios o consfătuire. Sunt invitați bărbați aleși din toate straturile societății: președintele tribunalului, directorii gimnazului și școalei civile, juri, medici, advocați, bancheri... președintele comitetului partidului nostru „cu încă 5—6 domni, după placul d-voastre“ — zice invitarea. Consfătuiri de acestea n'a mai avut Caransebeșul. Eram prezenți vre-o 20 persoane, inimici vechi și inimici noi de-ai lui *Burdia* și nici un burdist veritabil. Primarul ne spune scopul întrunirii: *să o rupem cu trecutul; toți, fără deosebire de neam, de lege și fără a amesteca politica mare în treburi orașenești, de aci înainte să lucrăm mână în mână pentru binele orașului și al locuitorilor*... Președintele tribunalului, cunoscutul mare patriot P. Jakabffy se bucură, că poate saluta la consfătuire și reprezentanți de-ai partidului național și-i roagă... dr. Dragomir și dr. Barbu expunând punctele de vedere ale partidului, promit conlucrare, dar... Ce să mai înșir formalități?... Se iau hotărâri, cari țintesc: *distrugerea și nimicirea a tot ce e burdist*.

În fruntea campaniei antiburdiste din Caransebeș se pune însuș primarul *Bordan*.

Campania aceasta a avut multe succese, cam fără *vina*, dar și spre bucuria noastră...

Halo! Tocmai, când scriu aceste șire capăt pe telefon știrea, că la stăruințele lui *Bordan*, *Burdia* e dat afară și din președinția „*Primei Casse de păstrare din Caransebeș*“, post împreună cu modestul salariu de 3600 cor. — afară de tantieme...

Știrea nu-i controlată, dar nu neașteptată, căci de vr'o două săptămâni se frământă și coace.

După cele expuse, cred de prisos a prea lungi vorba despre legătura, ce există între noi, Români cinstiți din Caransebeș, și primarul *Bordan*.

În cele politice suntem organizați ca în puține alte centre românești și supuși disciplinei de partid, la care fimem neclintii. În afacerile orașului ne acomodăm împrejurărilor — fără a ceda cât e negru sub unghie din principiile noastre de partid național român — dacă cu cuvântul sau votul nostru putem contribui la îmbunătățirea

sortii poporului caransebeșan, care în majoritate, dar și în sărăcie, este român.

Primarul Bordan ni-s'a adresat după căderea lui Burdia în disgrația guvernului, pentru ca să o rupă cu anomalia din trecut, devenită — prin uz — lege la conducerea orașului; apoi ca să liniștească și — în parte — să răsbune spiritele revoltate — așa zicând — de ticăloșiile lui Burdia și a sistemului lui, și în fine, ca să-și înmulțască armata în contra lui Burdia cu cei mai crânceni dușmani ai lui.

În direcția aceasta am și primit invitarea la muncă comună cu Bordan.

Este legătura aceasta a noastră cu primarul Bordan „un lucru neexplicabil”? Da, pentru un *burdist*, care are nerușinarea să se numească „element sănătos românesc“.

Nu pot încheia acest comunicat fără să mă ocup puțin de autorul articolelor din „Tribuna“ și să-i demasc adevăratele scopuri, ce le urmărește cu acele articole.

Din cele expuse până aci, reese, că autorul articolelor nu se ține de partidul nostru român; nu e nici aderent al lui Bordan și al partidului, în fruntea căruia stă Bordan; deci numitul autor nu poate aparține, decât numai la a treia grupare politică din Caransebeș și adevărat grupării *burdiste*.

Burdist mare și scriitor de mentalitatea autorului articolelor din „Tribuna“, nu este în Caransebeș decât o singură persoană, foarte bine cunoscută, și pe care pentru scurtime o numesc dr. Pupăză, după însușirea, ce o are, de a-și spurca cuibul...

Până ce Burdia și primarul Bordan trăiau sau cel puțin se înțelegeau bine, dr. Pupăză era veșnicul *der dritte im Bunde*, căci așa cereau *interesele mari*... De când cei doi dintăiu s'au învrăjbit, ultimul turbă de mânie pe al doilea, căci, de, ultimul e soț de *interese mari* cu primul... Cu mânia vărsată în vorbăriile fără vlagă dela oraș și comitat a sflăit-o dr. Pupăză, căci a fost hăduț amar. Acum s'a apucat de scris, o veche meserie, ce l-a făcut nemuritor. În două articole din „Tribuna“ — nu mai vorbesc de articoli scriși în foi ungurești — îl dă pe Bordan gata.

Dacă primul articol din „Tribuna“ (22 Iunie n.) prezintă pe dr. Pupăză de un *mincinos*, precum am văzut; apoi articolul al doilea din 26 Iunie n. îl dovedește de *formal nebun*.

Căci ce zice în acest articol?

Esența: Arhirenegatul și jidovitul Bordan, ca să-și câștige merite patriotice, și-a scris pe steag lozincă: *Distrugea și nimicirea a tot ce e românesc* nu numai în Caransebeș, ci și în *imprejurime*. Dovadă clasică e cazul dela Mărul: Mai mulți mărani merg la adunarea poporală din Lugoj. Protopretorele vine la fața locului și se convinge, că la crima asta primarul (un Român) e cauza, și urmarea e, că primarul român a abzis, iar protopretorul cu dela sine putere a pus în locul primarului român pe jidanul Fischl, care conduce o filială de a *băncii lui Burdia**, în a cărei direcțiune e și Burdan.

Nonsensul acesta garnisit cu cele mai mari stupidități umplu aproape două coloane, tipar pețit, din „Tribuna“, pe când tot cazul de la Mărul este următorul:

„Reprezentanța comunală din Mărul a decis Sămbătă, că transpune școala comunală, de prezent în local necorăspunzător legii, în o casă potrivită, care este proprietatea comunei și în care ține de prezent G. Fischl băcănie și birt, adaptându-o în mod coresponszător legii cu două sale spațioase de învățământ. Bine înțeles, că jupânului Fischl nu i-a fost pe plac trezba aceasta, înțai pentru că ar trebui și dânsul dimpreună cu coreligionarii săi să contribuie la spesele adaptării și al doilea pentru că ar trebui să-și caute altă casă pentru birt și băcănie, când loc așa potrivit nu găsește.

„A agitat deci în contră. Neisbutind cu agitația a pus pe primar la cale, care de altfel are și alte încurcături la dosar, să abzică. Sămbătă, după ce a hotărât reprezentanța mutarea școlii și adaptarea ei, a abzis primarul, iar pretorele Ney a numit îndată de primar substituit pe... G. Fischl. Tendința se vede cât colo. Satul e revoltat din cauza acestei batjocuri...“ („Drapelul“ nr. 63, 1911).

A sosit timpul să se revoalte și mărani, cari până acuma au fost rușinea graniței în pa-

* Dr. Pupăză retace cuvintele subliniate. De ce?

triotismul lor fals. Mărul, unul dintre cele mai mari și bogate sate din graniță, este unica comună, din care la ultimele alegeri nu s'a putut stoarce nici *un singur vot* pentru deputații naționali. Mărani erau îndrăgiți de Burdia și Fischl, iar preotul lor e văr cu frații Ionescu. Să tragem nădejde, că noul capelan, om inteligent și de inimă, va da altă față comunei Mărul. Acestea fie zise în treacăt.

Dar unde e nexul dintre Bordan și Mărul? Într'un cap zăpăcit, al unui *burdist* infect, care nu poate suferi acțiunea antiburdistă alui Bordan.

Prevăd, ca pe calea apucată, articolelor publicate le vor urma: *Bordan și figlăria din Caransebeș*, în care orașul a băgat 200.000 cor., fără ca să i-se renteze; *Bordan și ghețaria din Caransebeș*, cu 60.000 cor.; *Bordan și vilele din Teuș cu drumul, ce duce până acolo*, alte câteva zeci de mii, — o știre de acestea s'a strecurat și în „Românul“ — *Bordan și fondul școlar gr.-or. român* de 120.000 etc. — tot păcate de ale lui Burdia, cari acum se aruncă în căra lui Bordan... Suntem informați, că dr. Pupăză își frământă acum creierii cu născocirea unui *plan infernal, după care Bordan vrea să înființeze o episcopie unită la Caransebeș*...

Să mai vorbesc și de *scopul articolelor* doctorului Pupăză? Cred, că e de prisos. Dr. Pupăză voește să spargă buna înțelegere, ce există între Români din Caransebeș, cari dela ultima alegere de deputat încoaci, și mai ales dela căderea lui Burdia, s'au consolidat sub steagul partidului național român. Voește încă dr. Pupăză discreditarea primarului Bordan înaintea poporului și prin aceasta nimicirea lui, ca a unui mare și temut contrar al lui Burdia și ai sateliților acestuia.

Toate svârcolirile sunt zadarnice. Burdia este mort pentru Caransebeșeni și graniță iar aderenții lui sunt de batjocura și răsul lumii.

Am spus ceea ce am avut de gând și am crezut, că e de trebuință să spun, ca să împrăștii unele îndoeli rădicate în public referitoare la ținuta cinstită românească a caransebeșenilor, fără ca să caut și să aflu *nexe cauzale* între dr. Pupăză, Burdia, Mangra și „Tribuna“ — dupăcum vor alți prieteni de ai mei.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Creșterea armatei române. — Numele bun al vapoarelor românești în răsarit. — Pelerinaj la mormântul lui Radu Șerban Basarab.

Se știe, că România, regulat în fiecare an, are un însemnat prisos de tineri la recrutare.

De câțiva ani se tot creiază noi unități în armata română. S'au creiat în 4—5 ani vreo 7 regimente de artilerie, vreo 3 de infanterie, 3 batalioane de vânători, vreo două reg. de roșiori pe lângă mai multe regimente de călărași cu schimbul transformate și ele în regimente de roșiori. Batalionul teritorial al fiecărui regiment de infanterie a fost prefăcut în batalion permanent.

Deși acestea toate, împreună cu îmbunătățirile aduse în armament, echipament și hrana soldaților au încărcat bugetul ministerului de războiu în mod simțitor, un decret regal, apărut zilele acestea în „Monitorul Oficial“, promulgă crearea unor noi unități militare și anume: patru noi regimente de infanterie (37, 38, 39 și 40) complectându-se astfel al 5-lea corp de armată. În artilerie s'au creat regimintele 19 și 20. Apoi pentru cele 40 regimente de infanterie se creiază 40 secțiuni de câte 3 mitralieze fiecare — și ceace s'a făcut pentru fiecare regiment de infanterie, se face pentru fiecare din cele 9 batalioane de vânători; o secțiune cu câte două mitralieze de batalion.

Deasemenea mai multe comandamente de rezervă vor fi transformate, cu începerea dela 1 Oct. 1911, în comandamente active: al diviziei a X-a la Tulcea, al brigadei a XIX-a la Tulcea, și al brigadei a XX-a la Brăila.

Ținând seamă de numărul unităților, de organizarea, de armamentul și pregătirea armatei

române, dar mai cu seamă având în vedere creșterea și spiritul de disciplină care domină în rândurile soldaților, România poate fi mândră că are o armată dintre cele bune ale Europei.

De pe vaporul „Principesa Maria“, ale serviciului maritim român, damele otomane, cari făceau o excursie pentru a ieși întru întâmpinarea sultanului, au trimis M. S. Reginei Elisaveta a României următoarea telegramă: „Damele musulmane aflându-se pe bordul vasului „Principesa Maria“ pentru a saluta sosirea M. S. Sultanului, Vă prezintă expresia omagiilor lor respectuoase.“

Vaporul român a fost împotmolit lângă insula Prinkipo. Gazetele turcești s'au ocupat de accidentul vasului român și afirmă că împotmolirea lui se datorește unui pilot grec, care a ținut să compromită bunul nume al vaselor românești, cari din toate punctele de vedere fac o concurență simțitoare tuturor vaselor străine și îndeosebi celor grecești.

Acesta e un adevăr — mi-a fost dat să mă conving de asta. Mergând pe vasul „România“ spre Piren, atâția străini spuneau, că va fi mult mai greu și mai neplăcut drumul dela Piren înainte, pe unde vom pluti pe alt vas... La început credeam, că vreau să ne gădile orgoliul național, dar pe urmă m'am convins, că aveau dreptate.

Și poate că ar avea încă și mai multă dreptate străinii, cari laudă vasele românești, dacă ar mai construi România încă două-trei vase ca să deschidă alte linii, spre pildă Constanța—Odesa ori spre Italia.

În ziua de 29 Iunie „Liga Culturală“ ține să comemoreze cea de a doua biruință a lui Radu Șerban Basarab împotriva lui Moise Székely, la Brașov. În ziua amintită se împlinesc 300 de ani dela această biruință.

Se organizează un pelerinaj la mănăstirea Comana, nu departe de București, unde se găsește mormântul Domnitorului. Spre acest scop, Comitetul central al Ligii a invitat pe toate secțiunile din țară și a obținut reducerea de 50% pe căile ferate.

Liga Culturală ține să pomenească în chip deosebit această zi, fiindcă ea vede în luptele purtate de Domnul Munteniei din anii 1602—1611 pedepsirea acelor, cari au pricinuit căderea lui Mihai. *Coresp.*

O declarație

Ni-se cere publicarea următoarei scrisori:

În interesul adevărului.

Față de afirmarea corespondentului dvoastră din Caransebeș, carele în corespondența sa, publicată în No. 131 al Romanului, între altele zice, că eu cu ocaziunea alegerilor comunale din Caransebeș a-și fi ținut calea alegătorilor și sub cuvânt că nu ne trebuie jidani la oraș etc. m'asfi fi încumetat a promite comitetul partidului, țin a declara următoarele: La alegeri eu nu m'am amestecat, pentru că din parte-mi nu am aprobat pactul ce se proiectase cu Bordan, din care cauză m'am mărginit la aceia, de a-mi împlini datorința de alegător. M'am prezentat la urnă și am aruncat în urnă ședula de votare, pe care am scris numai numele celor ce erau luați în combinație din partea românească, iar pe străini i-am lăsat afară. Am fost deci singurul votant, carele am dat ședula cu nume pur românești. Acesta e adevărul. N'am vorbit nici cu un alegător, prin urmare e neadevărat ce se susține din partea corespondentului, că eu asfi fi făcut ceva, prin ce asfi fi voit a compromite comitetul partidului.

Dr. Nicolae Ionescu
advocat.

Noi pe d. dr. N. Ionescu nu-l considerăm de competent a face critica atitudinii partidului național român, *din punct de vedere național*, pentru că știut este că d. dr. N. Ionescu este și atâți confidențial și sfetnicul lui Burdia și întreaga campanie contra primarului Bordan, atât românește în „Tribuna“ cât și ungurește în „Karansebesi Ellenör“ a deschis-o pentru că primarul Bordan nu numai s'a lăpădat de Burdia, dar

în vedere cre-
domină în rân-
mândră că
Europiei.

aria". ale ser-
otomane, cari
ru întâmpina-
mei Elisaveta a
damele musul-
ui „Principesa
S Sultanului,
respectuoase.”
olit lângă in-
u ocupat de
că impotmo-
c, care a fi-
al vaselor ro-
vedere fac o
lor străine și

fost dat să
de vasul „Ro-
puneau, că va
drumul dela
pe alt vas...
ne gădile or-
n convins, că

le mai multă
le românești,
câncă două-trei
re pildă Con-

Culturală” ține
biruință a lui
lui Moise Szé-
se împlinesc

la mânăstirea
unde se gă-
pre acest scop,
ut pe toate sec-
cerea de 50%

nească în chip
ede în luptele
anii 1602—1611
uit căderea lui
Coresp.

toarei scrisori:
ii.

entului dvoastră
dență sa, publi-
re alte zice,
munale din Ca-
ătorilor și sub
etului partidului,
alegeri eu nu
arte-mi nu am
cu Bordan, din
de a-mi îm-
m prezentat la
ula de votare,
celor ce erau
mânească, iar pe
ceci singurul
nume pur ro-
n vorbit nici cu
evărat ce se sus-
i, că eu ași fi
compromite co-

icolae Ionescu
advocat.

u-l considerăm
dinei partidului
re național, pen-
scu este și as-
urdia și întreaga
an, atât româ-
ește în „Karân-
ntrucă primarul
de Burdiă, dar

este astăzi unul din cei mai periculoși adversari ai lui Burdiă.

Până ce era Bordan cu Burdiă împreună și scotea Bordan sub numele său făimoasă fi-tuică „Severinul” era d. dr. N. Ionescu colabo-ratorul intern al acestei fi-tuici, ba a beneficiat chiar mai mulți ani de bilet de liber parcurs pe c. f. u. tocmai în calitatea de redactor al „Severinul”-ui.

Dacă acum s'a împuțit brânza între Bordan și Burdiă, iar d. dr. N. Ionescu crede de bine a face serviciul lui Burdiă atacând pe Bordan sub masca naționalismului, este numai o dovadă a lipsei totale de competență a dlui dr. N. Ionescu a face pe judecătorul partidului național român din punct de vedere național.

Pentru „Noua Revistă Română”

Această revistă săptămânală din București în ultimul său număr aduce următoarea informa-țiune:

„Cearta din jurul „Tribunei”.

Dela începutul certeii, ivite între comitetul partidului național (din Transilvania) și redacția ziarului *Tribuna* din Arad, dorința tuturor Românilor din regat a fost, ca împăcarea între frați să vină cât de îndată.

N'a fost nimeni care să îndemne la înțepirea vrăbeii. Fiecare, întrebat și neîntrebat, a îndemnat la pace. Zilele trecute, cu ocazia interviului dat de deputatul ungar, părintele Mangra, — veneratul bătrân dr. N. Oncu, proprietarul *Tribunei*, în indignarea sa de bun patriot contra acestui transfug, făcu un gest, care în opinia celor mai mulți era hotărât pentru pace. D-rul Oncu declară solemn, prin *Tribuna*, că încetează de aci înainte ori și ce critică, care ar putea fi interpretată ca dușmănoasă organizației pe partid, și întinde din nou mâna frățește vechilor prieteni.

Pentru cei mai mulți, cum ziceam în urma acestei declarațiuni, pacea era ca și încheiată. Și cu toate acestea pacea pare a fi încă departe. Cei puțini, — acei în curent cu adevăratele cauze ale certeii, — poate că vor ști pentru ce.

Noi ne permitem să reproducem din „*Tribuna*” din 14/27 Iunie c., câteva rânduri, cari ni-se par enigmatice și asupra cărora am dori o lămurire.

Iată ce scrie „*Tribuna*”:

Pentru pace, în fața evenimentelor ce ne așteaptă la toamnă, în fața amenințărilor lui Mangra, în fața atât de mult accentuatei solidarități, a cărei necesitate mare o recunoaștem pentru rușina propagandei în vederea su-frajului universal; noi așteptăm cu dragoste frățească mâna celor supărați în mâna noastră.

Interesele superioare ale neamului nostru cer să subordonăm ura noastră reciprocă, dragostei comune pen-tru neamul nostru. Sunt în stare să o facă aceasta an-tagoniștii noștri?

Atunci, pacea e făcută.

Dacă vor răspunde însă iar cu concluze; dacă la apelul nostru ce poruce de inimă curată, vor continua ca și ieri să răspundă:

— Dați-ne casa voastră! — numai asta poate fi pacea, atunci... atunci pacea și ordinea va trebui s-o restabilească însuși poporul românesc, cu un sacrificiu de pierderi morale...

Ne stăim cu mult mai tare adversarii și avem mai mare încredere în mandatarii națiunii, decât să pu-tem crede în ipoteza a doua.

Cum: Dați-ne casa voastră?!

Cearta este dar pe „casă”, și nu pe deosebiri de principii politice? Atunci este vorba de-o expropriere? Bine ar fi să ni-se spună lămurit. Așa ceva este inadmi-sibil, fie măcar și în „ipoteză”. — *Verax.*”

Spre liniștirea d-lui Verax dela „Noua Re-vistă Română” declarăm, că comitetul național nu râvnește la „casă” d-nilor dela „*Tribuna*”. Nici nu cunoaștem vre-o casă a lor. Nici comanditarii, nici redactorii „*Tribunei*”, cât știm noi, n'au nici o casă în Arad, iar despre casa, în care se află tipografia și redacția „*Tribunei*”, domnii ăștia în publicitate todeauna au susținut, că este „*avere națională*”. Peste „*averi naționale*” însă pe d-lor nimeni nu i-a pus tutori.

Comitetul central executiv al partidului na-țional român nu cere „casă” domniilor dela „*Tri-buna*”, ci cere, ca domniii aceștia să se supună autorității comitetului național și disciplinei de partid, căci în toată lumea, *asta* este prima și cea mai indispensabilă condițiune a aparținării la vre-un partid politic. Comitetul național nici nu are trebuință de casele domniilor dela „*Tri-buna*”, căci el își are în Arad casă mult mai în-căpătoare și mai potrivită, unde în curând va fi așezată tipografia, redacția și administrația ziaru-lui „*Românul*”, dar neamul românesc are lipsă de *solidaritatea națională*. Asta o cere comitetul na-țional dela domniii din jurul „*Tribunei*”, dacă dânsii țin a trece și mai departe ca susținând *lupta națională românească*. Dacă însă d-lor nu țin la asta, atunci nu mai e nevoie de nici o în-țelegere cu dânsii, căci atunci ei, pur și simplu nu mai aparțin partidului național român, ci Dumnezeu știe, de care partid se țin.

Rugăm pe d. Verax să ia act de această *ămurire a noastră*.

Litere — Arte — Științe

IN SUFLETU'MI...

*In sufletu'mi s'a năruit
Un sfânt și drag altar...
Ruinele când i-am văzut
Am plâns cu mult amar;*

*Căci pe altar aveam un chip
La care mă 'nchinam,
Și-l adoram atât de mult —
Și-acuma nu-l mai am.*

Roza Covrig.

Vălenii-de-Munte

(Din descrierile de călătorie ale d-lui N. Iorga).

Dela Ploiești o linie apucă spre Slănic în-tr'o vale îngustă, printre gospodării lăărănești bune, cu livezi bogate. Mari înălțimi cu liniile blânde, acoperite de verdeața grădinilor, a viilor, a pădurii tinere, închid de-aproape vederea.

Ne oprim la Poiana, un singuratec colț de țară, unde în afundăturile pământului dintre frumosele muscele prietenoase trebuie să fie un sat. Trăsuri din Văleni așteaptă. Cu una din ele facem scurtul drum de vre-un ceas, până la marele sat de vechi boieri ai Teleajenului.

În urmă rămâne amestecul de culmi rotun-zite, din care mai îndepărtate înfățișează un al-baștru dulce ca și al cerului. Într'acolo e valea Slănicului și târgul de munte cu ocele și osân-dișii lui, cu plăcerea ușuratecă a oaspeților de vară, printre cari sunt mulți, tot mai mulți Evrei, și mai bogați și mai săracuți. Noi mergem pe un drum înalt între miriști de grâu des și ogoare de porumb țărănesc închircit și rămas în urmă.

Bune case de bărne, frumos vărute și aco-perite cu un înalt coperiș de șindilă mărunță, foarte strâns prînsă; unele au două rânduri din-tre care cel de jos cuprinde pivnița ca în Mus-cel, în Argeș. Vechea răzășie se simte, și după ea, după buna ei orânduire curată și vrednică s'au luat și clăcașii de odinioară. Impremuii bine-făcute și îngrijit ținute cuprind liniile prunilor, pe cari însă în anul acesta năvala omizilor i-a lăsat fără roadă.

Șoseaua prăfoasă, pe care o urmăim dela un timp — e Șoseaua Ploieștilor — merge a-cum alături cu o linie ferată nouă, cam slăbuță, la care se lucrează încă. Vagoane de încercare sunt oprite lângă o gară, care, pentru că e aco-perită cu greoaie, dar cochetă figlă trandafirie, pentru că are turnulețe și cerdace și stâlpi de lemn, pretinde să fie în „stil național”, ceea ce desmint armonioasele clădiri de bărne cu netezii pereți albi, cu ferestile mici și rare, cu trainicul coif negru al coperișului de șindilă.

Intrăm în „urbe”, căci Vălenii sunt comună urbană, cu judecătorie, spital, trecut și ambiție. Prăvăliile n'au nimic „modern”, dechis și pre-tențios, pe de o parte, neserios pe de alta. Da-tina veche a rămas neschimbată, și, uitând gara sură-roșie, unde a început de trei ani viața cea nouă, și-se pare că te-ai strămutat de-odată în vremile de acum cincizeci sau o sută de ani, când pasul Predealului era străbătul numai de câțiva păstori mocani cu oițele bărsane, când la Sinaia, după un lung drum de mărăță sălbătă-cie, numai clopotul de utrenie și vecernie al că-lugărașilor rupea dimineața și seara, pacea mun-telui ascuns, iar pe dincolo, pe la Bratocea, ne-curmat veniau, pornite din Săcele românești, ca-răle care duceau marfa la Brașov pe drumuri mai lesnicioase, pe suișuri și povârnișuri mai dulci, până la acest popas dintăiu, după trei, patru ceasuri al Vălenilor, unde așteptau hangii și negustorii greci, veniți de prin Macedonia și Albania, unde târgoveții erau gata de un ajutor care li pria gospodăriei și unde boierii cari nu se duceau bucuross aiurea, priviau de sus din cerdace la venirea chervanurilor cu bogăție „evro-pienească”.

Acum bogăția s'a dus, deși poate nu pen-tru todeauna, căci acest pământ de sare și de păcură fâgăduiește mult pentru viitor, și terenu-rite neatîse ale Statului și Eforiei mai pot înfoli

o seamă de oameni, pe cari îi dorim să fie Ro-mâni.

Dar ceea ce a rămas, omogenitatea popora-ției românești — este, după plecarea a doi co-naționali negustori, un singur Jidănaș pripășit, care vinde finichele între patru pereți umili din strada cea mare, numită „Principesa Maria”, pen-truca să amintească o vizită din fuga automobi-lului, pe care locuitorii n'au uitat-o.¹⁾

A rămas iubirea, respectul pentru datină, care se păstrează în bolta joasă a negustorului, în căsuța frumoasă a târgovețului, în marea curte cu două caturi, cu împrejmuire de zid, cu pază de sălbateci zăvozi înaintea acareturilor bătrâne care nu cuprind mai nimic. E o datorie ca viața de mișcare ce se pregătește să nu se atingă de aceste scumpe scule, care dau farmecul acestui colțșor de lume. A rămas buna viață țărănească, de oarecare belșug, a satelor vecine, de unde vin la bălciuri, mai ales la cel de Sfântă-Mărie, dăn-țuitori din șapte sate în șapte porturi, a căror po-trivire ar fi în adevăr strălucitoare.²⁾

Într'un „centru” sunt prăvăliile, înșirate pe o singură stradă, grădina plină de colțuri de umbră, unde se pot aduce lăutari și bere bună, câteva din curțile cele mai vechi, prin multele încăperi ale cărora rătăcesc umbre din baieroaice sărăcite. Și acolo e și mânăstirea Vălenilor, de unde a plecat târgul tot, așa precum din mână-stirea Sinai a plecat târgul, reședința regală și locul de vilegiatură al Sinaii de astăzi.

Dăunăzi, clădirea, dela sfârșitul veacului al XVII-lea era în decădere, dacă nu în ruină. Fu-sese dărîmată întâi de un cutremur din veacul al XVIII-lea, apoi de cutremurul cel strașnic dela 1802; atunci o înălțase din nou, împreună cu clopotnița și chilile, cu ajutorul unui polcovnic dintre târgoveți, egumenul grec de atunci, din 1802—9, care ocărnuia acest mitoc al Cetroce-nilor. Dar și după această reparație biserica a început să-și piardă puterea. În urma multor stă-ruinți ale unui preot cu intenții bune, primarul, un harnic fiu de sătean care a putut să ajungă în rândul și chiar în fruntea celor dintăi gospodari ai târgușorului, d. Simion Pisău, s'a înduplecat să dreagă cele stricate. Dar s'a făcut greșeala de a se înoi și unde nu era nevoie.

S'au șters inscripții — aceia a lucrărilor de după 1802 —, s'a făcut din nou, fără a le foto-grafia măcar în întregime, chipurile ctitorilor, s'au văpsit cu uleiuri, într'o urâtă culoare cafe-nie, cei doi stâlpi rămași din obișnuita colonadă care despărția tinda femeilor de biserica propriu zisă, s'au făcut sfinți noi în genul „modern”. Totuș, cu înalta clopotniță, care poartă încă, sus de tot, o inscripție grecească, tămânjită cu ce-nușiu, cu larga curte plină de morminte între zi-durile de piatră, cu armonia liniilor arhitectonice, cu inscripția cea veche săpată de asupra ușii: cei patru evangheliști în cele patru colțuri, flori multe, și chiar un ciudat „ulbece sus, la mijloc, — cu ușa și poate chiar stranele lucrate frumos de un maestru care și-a însemnat numele, cu multe cărți mai vechi, mânăstirea, așezată pe un tăpșan, care se vede bine din toate părțile, face încă impresie, de și una mai mică decât în ve-chiile vremuri când în jurul ei se aduna toată viața din aceste părți.

Ceva mai departe, un pod de piatră înalt trece peste apa ce se rășiră ușor pe un larg pat de prund peste care atărnă crăile sălcilor.

Peste apă sau „vale” — i-se zice și Vă-leanca — e casa apelor, un chiosc după moda turcească, unde gălgaie izvoarele la care vin locuitorii cu sticlele și cofetele lor. După obi-ceiul străvechiu, modă de Constantinopol, o ca-fenea simplă e înjghebată în jurul locului de unde pleacă undele răcoritoare și, tăcuți, stau pe bănci ciasuri întregi, cu ceșcuța goală înainte, oameni cari nu știu ce-i lucrul și timpul și ce lume se mișcă în jurul liniștei lor de ațipire. Apoi, tot mai în sus, aceiaș „stradă mare” trece între clădiri publice, între bărbierii mai mult goale și între prăvălii de câteva feluri, în care,

¹⁾ De atunci numărul Evreilor s'a înmulțit. Ar fi vreo patru, cinci familii (1909).

²⁾ E, și nu prea. Portul se strică, ori se duce l 1909).

agale, negustori și meșteri români își fac, foarte curat, rostul de câștig.

Strade înguste, printre uluce și ziduri, duc la mahalale, printre aceleași bune case pașnice supt coperișurile țuguiate de șindilă neagră, ce pare că nu poate putrezi. O biserică se află în mijlocul fiecăreia. Colo biserică Bercenilor, o imitație, dela începutul veacului trecut, a mânăstirei, cu o ciudată inscripție, în care slovele săpate au ductul celor arabice, întrebuintate de Turci; apoi biserică lui Filip, bunul Trei Logofăt Filip, care e privit ca un binefăcător în toate privințele ale ținutului și care e pomenit într-o frumoasă cuvântare simplă, ajunsă până la noi prin mijlocirea profesorului Gorjan, traducătorul *Halimalei* (după el au venit tot dascăli distinși, ca David Almășanu, latinistul din Brașov, și mi-se spune, chiar viitorul arhimandrit Ilariu Pușcariu, alt Ardelean). Mai departe, într'un ținut ca de țară, bisericuța Berivoieștilor, pe care mahalagi o cred veche de trei sute de ani, se repară cu cheltulala lor; în apropierea ei se ridică o cruce de pomenire din veacul al XVIII-lea. Sf. Ioan, mai aproape de centru, pe drumul ce scoate din Văleni spre Nord, e prefăcută cu totul, fiind chiar în începuturile sale foarte nouă. Și, în sfârșit, tocmai la capăt, o biserică de prin anii 1830, Sf. Nicolae, cu bune zugrăveli ce par încă proaspete, lângă grădina unde se face o singură dată pe an, la Paști, hora pentru popor.

Lista cursurilor de vară din anul 1911

- A. D. Xenopol: „Din Istoria Românilor”.
Virgil Arion: „Din Sociologie”.
A. C. Cuza: „Din Economia națională”.
C. Alimănișteanu: „Din economia națională”.
V. Borgea: „Literaturi europene”.
N. Dobrescu: „Din Istoria Bisericii”.
Dr. I. Rădulescu: „Organizarea națională a vieții noastre economice”.
Lt.-Col. I. Manolescu-Mladian: „Armata română în trecutul românesc”.
D. N. Ciotori: „Gimnastica suedeză”.
G. M. Morgoci: „Geologie și Geografie”.
Dr. St. Bogdan: „Din domeniul Chimiei”.
Dr. C. Șumuleanu: „Din domeniul Chimiei”.
V. Pârvan: „Istorie veche”.
H. Frolo: „Din literatura italiană”.
Ing. Mircea: „Despre petrolul”.
N. D. Popovici Lupa: „Gospodăria noastră rurală”.
N. Iorga: „Istoria Românilor după călători străini”.
N. Iorga: „Istoria Românilor după scrisori contemporane”.

INFORMAȚIUNI

Arad, 3 Iulie 1911.

Mersul vremii.

- Raportul institutului meteorologic —
Raportul institutului meteorologic anunță timp nourat cu ploii, eventual furtuni.
Prognostic telegrafic: Temperatura scăzută, pe alocurea ploii.
Temperatura la amiazi: 21°1 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.50
Secară	„	9.25
Cucuruz pe Iulie	„	7.28
„ August	„	7.42
Ovăș pe Oct.	„	9.80

De-ale noastre.

Opul d-lui Seton-Watson despre alegerile din Ungaria. In urma îmbulzelii materialului de supremă actualitate am fost necesități să intrerupem publicarea preaintereseantei lucrări a bunului nostru prieten d. Seton-Watson despre alegerile din

Ungaria. Se știe, că lucrarea aceasta, scrisă în limba engleză, a fost tradusă pe seama ziarului nostru de-adreptul din limba engleză prin distinsul profesor din Blaj d. dr. Nicolescu. Cu ziua de azi continuăm publicarea traducerii și ne simțim plăcut îndatorați să atragem din nou atențiunea iubitorilor noștri cetitori asupra acestui op, care este un foarte prețios arsenal de dovezi despre presiunea, terorismul și ilegalitățile săvârșite prin guvernul Khuen-Hédervary la alegerile din 1910 mai ales împotriva partidului nostru național. Din opul acesta publicul românesc se va putea convinge, câtă nedreptate și neadevăr se cuprinde în afirmațiunile acelorora, cari au susținut, că vina pentru pierderile noastre la alegeri o poartă comitetul nostru național.

In atențiunea reuniunilor de meseriași. Des-părământul ungar al reuniunii internaționale de drept penal scoate din când în când în broșuri rapoartele și prelegerile ce le țin membrii în ședințele lor.

Aceste broșuri se împart membrilor și fiind și eu membru am primit broșura Nr. 9. în care conferința ținută de dr. G. Radák funcționar la poliția din Budapesta la pagina 73 cetesc următorul pasagiu:

„De când există judecătoria de pace la poliție pentru minoreni am observat, că au fost aduși la poliție mai cu seamă în ultimul an în număr mare băieți Români din Ardeal în etate de 12—15 ani. Căutând cauza, cum au ajuns aceștia la Budapesta, cine i-a trimis, și cu ce scop au venit băieții, răspundeau, că învățătorii lor i-au trimis cu știrea și învoirea părinților, pentru ca să intre la vre-un măestru să învețe vre-o meserie.

De rând aveau în mână băieții câte a epistolă ungurească de recomandare litografată, în care învățătorul roagă pe cetitorul acestei epistole se îndrume băiatul la măestrul notat pe dosul epistolei. Mai cu seamă au venit mulți băieți cu astfel de epistole din comuna Reho? comitatul Sibiuului.

Pe acești băieți dacă sunt sub 15 ani îi predăm asilelor de copii (gyermekmenhely), dacă sunt peste 15 ani, îi predăm societăților de patronage”.

Cred, că nu e nevoie se amintese de pierderea națională ce o suferim prin aceasta, căci știm bine, că din asilele de copii și dela societățile de patronage ungurești nu ies români, ori cine să fi fost mama lor.

Intreb numai, cum pot să existe astfel de învățători fără suflet, cari trimit băieții și astfel de preoți, și altă inteligență la sate, indolentă, care lasă, că copii români scăpați deja din pennele cele rele se piară naționalicește?

Inteleg, dacă n'ar exista reuniuni românești pentru plasarea băieților la meserii, dar avem. Cea din Sibiu — sub conducerea d-lui Tordășianu — dă acestul semn de viață și prin gazete. In Timișoara încă s'a înființat mai anul trecut o reuniune pentru plasarea băieților la meserii, și pentru îngrijirea lor.

Dar și nainte de înființarea acestei reuniuni se îngrija de plasarea băieților la meserii, domnul învățător pensionat Emeric Andreescu, carele atât ca particular cât și ca actualul secretar al reuniunii înființate (președinte e domnul avocat Ungurianu) a plasat deja mulți băieți la meseriași buni, se îngrijește de creșterea lor și mai cu seamă, ca se nu-și peardă simțul național.

Vor fi ele mai multe astfel de întreprinderi, dar gazetarii noștri nu le știu, ca să le facă cunoscute publicului, iar reuniunile singure nu se anunțe la gazete.

dr. Gheorghe Adam.

Promovare. Din Budapesta primim știrea, că la 1 Iulie n. dnii dr. Petru Groza, originar din Coșteiul-mare, în Bănat, și dr. Ilie Carol Barbul, originar din Sătmăr, au obținut diploma de avocat. Felicitări sincere.

Examenul de maturitate la școala comercială sup. gr.-or. rom. din loc s-a ținut Luni și Marți l. c. sub prezidiul Rev. d. Matei Voileanu, asesor consistorial și în prezența dlor Putnoky Miklós și Vilhelm Paul comisari guverniali. Examinați

au fost 30 de candidați, din aceștia au ieșit mături cu foarte bine: T. Maronescu și N. Opreștu; cu bine: G. Anastasiadi, I. Avrigean, I. Cioran M. Cosma, I. Ilincea, Tr. Millea, A. Peneș, A. Sabeu, N. Stănilă, Tr. Suciș și D. Voina; mături: A. Berglezan, I. Branga, I. Butu, B. Dancășiu, C. Goganu, A. Manole, C. Moise, E. Neguț, V. Răchitan, I. Spudercă, 6 au fost avizați la emendarea examenului în Septembrie, iar unul la repetiția anului.

Necrolog. Subscriși cu inima plină de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoscuților, cumcă iubita noastră soție, mamă, soră și cumnată protopresbitera *Isabella Todoran nasc. Cioran* după lungi și grele suferințe a încetat din viață Sâmbătă, la 1 Iulie n., în anul al 45-lea al etății și al 27-lea al fericitei sala căsătorii. Rămășițele pământești ale scumpei defuncte s'au depus spre veșnică odihnă azi Luni 3 Iulie n. lângă biserică gr. or. din Cetatea-debaltă. *Cetateadebaltă*, 1 Iulie 1911. Nicolae Todoran, protopresbiter ca soț, Eugen profesor seminarial, Romul, Ionel și Mărioara ca fii, Cornel Cioran vice guvernor al Bancei naționale în București (România), Maria dr. Borcia n. Cioran ca soră. Aleman Dancăș și Maria Cioran n. Mitrea, văduvă preoteasă ca cumnați.

Transmitem adânc întristatelor familii condoleanțele noastre.

O frumoasă serbare familiară. Pe moșia din apropierea Aradului a familiei Tămășdan a avut loc ieri, Duminecă, o prea frumoasă serbare familiară. Ilustrata Sa d. dr. Gheorghe Popu, jude la curia reg. din Budapesta, și-a serbat acolo ieri a 20-a aniversare a căsătoriei sale cu d-na soție *Silvia nasc. Tămășdan*. Serbarea s'a făcut în cerc strâns familiar, fiind de față numai rudeniile mai deaproape ale jubilanților, fiica lor *Lucia* dimpreună cu soțul ei d. dr. *Nicolae Zigre* adv. în Oradea-Mare și drăgălașa copilă a acestora *Lucia*, apoi fiica mai mică a jubilanților *Delia*. Era de față și tata d-lui dr. Popu septegenarul învățător în retragere *Gavril Popu*. A fost o scenă într'adevăr îndușoătoare, când *Lucia* cea de doi ani, nepoata jubilanților în mânujele ei cu un mare buchet de flori a felicitat pe bunici și bunica în fața strămoșului.

La masa bogată a familiei Iuliu Herbay (cumnatul d-lui dr. G. Popu) a luat parte dintre rudeni: d-na Maria Herbay, d. Ioan Beleş, notar publ. reg. in Arad, d. căpitan Demetriu Herbay, locotenentul Emil Herbay, dr. Liviu Tămășdan, Flora Bonciu, Vasile Goldiș cu doamna, Fabriciu Manoilă cu fiica-sa Letiția, Aurel Beleş, dr. Ștefan Tămășdan, apoi mititelele surori Eugenia, Stela, Tibi și Lucia Herbay.

In decursul mesei s'au ținut mai multe toast în onoarea sărbătoritorilor. După amezi au venit din Arad d-soara Aurora Luca, d-nii dr. Cornel Iancu, dr. Dimitrie Popa și dr. Gheorghe Crișan spre a felicită pe iubii jubilanți.

Societatea a petrecut în cea mai dulce veselie până târziu seara, când apoi s'au întors cu toții la Arad.

Trimitem și din partea noastră distinșilor jubilanți cele mai sincere felicitări.

Lămuririle părintelui V. Mangra. „Telegraful Român” scrie: Am publicat în numărul trecut lămuririle părintelui arhimandrit V. Mangra, pe răspunderea sa proprie, fără a ne identifica cu ele, lucru pe care din scăpare de vedere nu l-am spus în numărul trecut, în nota obișnuită. Suntem acum autorizați să declarăm, că nici comisiunea administrativă a tipografiei arhidiecezane, ca proprietară a acestui ziar, nu se identifică cu ele.

Convocare. Membrii comitetului filial, precum și toți sprijinitorii și binevoitorii societății fondului de teatru român din cercul Dobra-Ilia-Mureșana, sunt invitați la adunarea ordinară, ce se va ținea la 12 Iulie st. n. a. c. la 3 ore p. m. în curtea băncii „Progresul”, cu care ocaziune seara se va juca din partea diletanților din Ilia-Mureșană piesa teatrală „Prostul”, comedie în 5 acte de Ludwig Fulda, tradusă de d-na Sofia Nădejde.

Dobra, la 30 Iunie 1911. Octavian Fulea m. p. secretar. Dr. Laurențiu Petric m. p. președinte.

Veste bună dela Brad. După ce — de un timp încoace suntem obișnuiți a auzi câte o veste rea dela Brad, — de data aceasta auzim o veste

imbucurătoare, și anume: cu începutul de 20 August st. n. se deschide în Brad o librărie românească, sub numele de „Minerva”, care va fi asortată cu tot felul de cărți (atât de rugăciuni și școlare, cât și literare), precum și cu recvizite pentru școale, cancelarii, birouri etc. Cu un cuvânt va fi pusă în buna poziție pentru a putea servi intereselor școlare și ale înțelegerii din aceste părți. E datorința fiecărui cărturar să sprijinească această întreprindere românească.

Turneu artistic. Societatea pentru fond de teatru român a organizat, cum am anunțat, un turneu artistic pentru mai multe orașe locuite de români în Sătmar, Bihor, Maramurăș și Dobâca. La acest turneu vor participa persoanele următoare: d-șoara Anicuța Voileanu, care a terminat conservatorul de muzică din Viena, d-șoarele Aurelia și Eugenia Poparadu, două bune diletanțe, D. Ionel Crișan, cunoscutul bariton d. Constantin Calmuschi, comic apreciat. Conducerea turneului este încredințată d-lui Aurel Bănuț. Vor fi recitări, se va cânta la pian și din voce, și se va juca teatru. Piesele teatrale, care au să fi reprezentate, sunt următoarele: *Bucătăreasa*, *Curiositate femească*, *Rococo*, *Unica fiica și Jerifa*. Producțiunile se vor ține în ordinea următoare: In Beiuș (în 2 Iulie n.), Oradea-Mare (9 Iulie), Seini (12 Iulie), Băile Paveliane lângă Sighet (16 Iulie), Vișeu-de-sus (23 Iulie), Șomcuta mare (29 și 30 Iulie), și în Lăpușul ungureșc (2 August n.).

Candidat de avocat bătând pe un țaran. Ni-se scrie din Siciău, o frumoasă comună românească din comitatul Aradului, că acolo în una din zilele săptămânii trecute candidatul de avocat dr. Ioan Codrean a bătut până la sânge pe țaranul român Ioan Murgu. Ațacerea, cum ni-se scrie, ar sta în legătură cu alegerea de preot, ce va avea acolo loc în viitorul cel mai apropiat. Regretăm foarte asemenea întâmplări.

Rectificare. Din greșala corectorului în nrul nostru de ieri s'a omis indicarea numelui d-lui dr. *Cassiu Maniu*, ca autor al articolului: Actualitatea autonomiei naționale române.

Statistica publicațiilor periodice românești. *Dela* biblioteca Academiei române primim statistica publicațiilor periodice apărute în decursul anului 1910 în România, Ungaria, Bucovina, Basarabia, Turcia și America. În România au apărut cu totul 538 publicații periodice în 219 ateliere grafice, între cari 22 ziare politice zilnice, 3 cari au apărut de 2-3 ori la săptămână, 98 săptămânale, 23 cari au apărut de 2-3 ori la lună, 23 lunare și 3 trimestrale, toate politice românești.

În Ungaria au apărut cu totul 42 publicații periodice române, între cari 3 ziare cotidiene politice, 2 cari au apărut de 2-3 ori la săptămână, 8 săptămânale și 1 lunară, toate politice.

În Bucovina au apărut 9 foi, între cari 4 politice, în Basarabia o foie, în Turcia o foie și în America 4 ziare.

Convocare. P. T. membri ai despărțământului Dobra al „Asociațiunii” pentru literatura română și cultura poporului român, precum și toți sprijinitorii acesteia se invită la *adunarea cercuală* ce se va ține la 29 Iunie (12 Iulie) 1911, la 2 oare p. m. în curtea băncii „Progresul” din *Iliia-Mureșan* cu următorul program:

Deschiderea adunării. Rapoartele cassarului și bibliotecarului. Alegerea directorului și a comitetului pe un period de 3 ani. Eventuale disertațiuni și prelegeri populare înscrinate directorului conform prescrierii din statute. Alegerea unei comisii pentru înscrierea de noi membri. Alegerea delegaților pentru adunarea generală a „Asociațiunii”. Eventuale propuneri. Închiderea adunării.

Dobra, la 15/28 Iunie 1911. *Iosif Morariu* m. p. dir. desp. *Octavian Fulea* m. p. secretar subst.

Convocare. P. T. membri ai despărțământului Ceica al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, precum și toți aceia, cari se interesează de cultura poporului din ținutul nostru sunt invitați a participa la adunarea generală cercuală pe 12 Iulie st. n. a. c. în comuna Tășad (Tasádfő, com. Bihor), cu următorul program: 1. Deschiderea adunării la 10¹/₂ ore a. m. 2. Raportul comitetului 3. Raportul cassarului. 4. Conferința dlui dr. Ioan Comșa medic despre tema: „fragmente din igiena populară”. 5. Conferința din „economie” ținută de un conferențiar trimis de comitetul central. 6. Însciere de membrii noi. 7. Eventuale propuneri și debateri. 8. Închiderea adunării. Din ședința comitetului cercual ținută în Ceica la 14 Iunie st. n. a. c. *Vasiliu Papp*, dir. desp. *Iuliu Pataky*, secretar.

Incunoștințare. Primim următoarea scrisoare: Domnule Director! Vă rog cu tot respectul să binevoiți a publica în președintele d-voastre ziar, că nu corespunde adevărului știrea lansată în unele ziare dela noi și de peste munți, că aș fi murit. Adevărul e că în spre primăvara a. c. am fost greu bolnav în urma unei infecții de influență; dar de prezent sunt deplin restabilit și dela Mai a. c. fac praxă medicală în Băile-Herculane Hotel Rudolf. Te rog domnule director să primești deosebitele mele considerațiuni. *Dr. Mihail Pop* medic balnear.

Liga antialcoolistă din Blaj. Deși liga aceasta e înființată cam de prin Decembrie, totuși neavând statutele destul de bine precizate nu s'a dat vestea în vileag. Clericii seminarului arhiepiscopesc din Blaj, purtând durerile neamului în suflet, văzând ruina sigură și neevitabilă a poporului român atât materială cât și spirituală, ce provine din necumpătul în beuturi, au format o *Ligă antialcoolistă* care are de scop a zdrobi puterea cea colosală a vișului necumpătului în băutură. Dintre toate viciile, urmările și efectele cele mai multe și mai variabile are necumpătul. De vom merge la judecătoria, tribunale, spitale, case de nebuni, carcere etc. vom vedea nesmintit roadele acestui viciu. Moșteniri risipite, datorii enorme, onoare vătămată, oficii neglijate, trai rău și nefericit, certe și bătaii în familie, copii nesănătoși ca să nu zic mai mult, toate acestea sunt tot atâtea fice ale necumpătului. Crimele cele mai multe se comit tot sub masca băuturii. E dureros că toate aceste le vede poporul; își vede ruina cu ochii, și totuși dă înapoi. Nu pricepe bietul popor, că noi în aceste vremuri critice nu avem lipsă de elemente șubrede, stricate, ci de capete luminate, brațe vânjoase de muncă, meseriași și industriași isteți, și peste tot caracter firme. Și toate aceste numai băutura nu le face! Tot ce poate face e că: „turbură mințile, încălce picioarele, îngroașe limbele și sapă mormintele”.

Toate aceste văzându-le clericii s'au însoțit cu toții și legându-se pe cuvântul lor de cinste au promis sus și tare, că vor lupta cu pana, vorba și cu fapte împotriva celui mai mare dușman al poporului nostru... a rachiului.

Nu pot încheia înainte de a aduce cele mai calde mulțăminte părintelui spiritual Roșian care a operat mult la înființarea acestei Ligi. Iar bravilor clerici nu le doresc alta decât Bunul D-zeu să le dea roadă osteneții lor. L.

Din patrie.

Nașteri nelegiuite. În Nr. 4 și 5 al revistei „Katholikus Szemle” de pe 1911 a apărut un judicios articol, scris de dr. Francisc Szentiványi despre nașterile nelegiuite din comitatele: Torontal, Timiș, Caraș-Severin, Arad și Cenad. Datele statistice, cu cari ne servește autorul articolului trebuie să pună pe gânduri pe fiecare om, și mai ales, pe fiecare Român. Numărul nașterilor ilegite în comitatele amintite e foarte mare. Deosebit e înspăimântător numărul acelor între Români, cari, se vede, și-au pier-

dut simțul moral în mai mare măsură ca alte neamuri.

Astfel de stări dureroase dau naștere la un lung șir de rele sociale și morale, la certe, dușmăni, lene, nerușinare, beție și la nesfârșite procese civile și criminale. Socotit după naționalitate, în ținutul amintit sunt: 12,954 prunci nelegiuiți Maghiari, 54,933 Români, 14,636 Germani, 13,358 Sârbi, 858 Slovaci și din alte naționalități 3670; sau procentuând pe toți născuții nelegiuiți: 12,77% Maghiari, 54,16% Români, 14,44% Germani, 13,17% Sârbi, 0,84% Slovaci și 4,62% alte naționalități.

Ce trist și dureros tablou, ales pentru noi! Ce teren de muncă grea și oboseitoare și acesta pentru toți inteligenții noștri: pentru clerici și pentru laici deopotrivă.

În fața acestei mizerii morale și a altor lipse, de cari avem parte, zicem celor ce au dragoste pentru poporul nostru: oameni buni, nu de certe între frați, pentru nimicuri de multeori, și nu de lupte infructuoase și foarte păgubitoare avem noi trebuință, ci de bună înțelegere, de muncă grea, însuflețită, solidară și constantă, dezvoltată pentru mântuirea unui neam, care se îneca în păcatele sale! Păcatul umilește și ucide, vârtutea înalță și dă viață! „C. C.”

Tânăr sinucigaș. E dureros că spiritul corupt al timpului de azi își seceră victimele și din rândurile noastre. Adevărat că mai rar, dar pe alocurea avem și noi tristul prilej de a înregistra soarta blăstămată a câte unui desechilibrat moral, care certat cu principiile elementare ale vieții își caută de tânăr refugiul la moarte. Un asemenea caz avem azi în Arad: Fiul Prea on. părinte Domșa din Orăștie, tânărul de mare speranță, ajuns în învălmășala orașului, necontrolat de cineva s'a aruncat în brațele vișului. În curând apoi societatea prea puțin selectă l-a reținut dela studii și i-a corupt sufletul apercetibil de orice impresii momentane, căzând repede și irezistibil pe panta prăpăstiei de unde nu este reîntoarcere. Eri apoi s'a pus sfârșit nefericitei sale vieți.

D-zeu să-l ierte.

Din Săcuime. S'a întâmplat — scrie „Unirea” — în comuna N. Pe vremurile din 48, reformării sileau pe gr-cat. să treacă la religiuina lor. — Un poporean bogat a și trecut. Cu timpul l-au ales de curator, jude comunal etc. Era om cu frica lui Dumnezeu. — darnic, solvea regulat porțiunea la preot (trei clăi de grâu, trei de ovăș și un car de lemne), frecuenta biserica regulat, și era omul reformării de peste tot. — Și ce s'a întâmplat?..

După 45 de ani, omul nostru încă s'a dus — ca bătrân — la adunarea presbiterială — unde era vorbă despre rectificarea porțiunii preoțești, — și-a dat și el opiniunea la obiect, — la care s'a ridicat dela ușe un mizerabil om ref. și cu gură mare a strigat, că: *Să tacă în ședința lor, că n'are drept de vorbit!.. D'apoi pentruce? întrebă moșneagul: Ești „Român” (oláh) i-se răspunse și n'ai drept între noi!.. Bătrânul se sculă îndată dela masă și-i replică: „Drept ai zis!.. de 45 de ani sunt în comuna aceasta și încă nime nu mi-a zis că... ce sunt, sau ce am fost?!.. Tu mi-ai zis adevărul!.. Acum adio!.. mă întorc unde am fost!.. și am să mor ca „Român”!.. Bătrânul a venit îndărăpt la religiuina gr-cat. și ca atare — în etate de 82 de ani — a și repausat!..*

Cu mine s'a întâmplat! — Eu am primit pe bătrânul în sânul bisericii noastre, — și am servit la îngroparea lui! Fie-i memoria binecuvântată. *Ioan Stănciuc* era numele bătrânului — pe care Ungurii îl numeau „*Stănciuj Jancsi*”.

Rabin făcător de minuni. Nisin Jafet îl chiamă. De săptămâni de zile parcurge comunele din comitatul Sătmar deardând înșelând Evreii creduli cu farmece, boscoane și vrăji stupide. Aproape toți Evreii credincioși cu o adorabilă naivitate ascultau profețiile și staturile rabinului făcător

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

Octavian Fulea
tric m. p. pre-

ă ce — de un
auzi câte o veste
a auzim o veste

de minuni, împlinindu-i fără esitare orice dorință caraghioasă și neașteptată. În sfârșit însă în Ura dăduse de mal. „Sfântul“ perciunat Jafet, întră cu mare alaiu în Ura, vestind puterea lui miraculoasă. Venise cu pretenții. Cere credincioșilor să-i aștearnă un pat cu 14 perne și 4 done de adreptul în sinagogă, la din contra întreg neamul lui Israil din aceea comună era amenințat cu peire în decursul unui an.

Asemenea ton categoric îi înfrică pe bieții Ovreiași. Li împlinise toate dorințele, deoarece însă nu dispuneau de cal, se prinseră cu toții la cele cinci care, pe cari fură siliți să încarce pernele. Și bieții de ei superstițioși și naivi erau fericiți că puteau atinge carul în care trona în vârful pernelor rabinul „sfânt“. Și a durmit vraciul bine în patul moale din sinagogă. Iar dimineață se porni la lucru. Pe rând a primit pe toți adoratorii, spunându-le sfaturi pe neales în schimbul unei sume oarecare de bani.

Dar se pare, că îl părăsise norocul. Jandarmii din comună nu se prea speriară de blăstămele dumnealui. Se duseră la dânsul și-i făcură perchezitiile. S'a dovedit, că cu boscoanele lui a strâns în câteva zile aproape 3000 cor. și diferite obiecte. Fiind acestea de origină suspectă, l-au deținut, dar la tribunal nu s'a putut dovedi nimic, căci adiecții mărturisiră, că de voie bună au dat banii și obiectele.

Nisin Jafet astfel ajuns pe mâna poliției fiind escortat la hotarul țării.

Congres etnologic. La 26 Iulie se va ținea la Londra congresul etnologic din anul acesta. La acest congres Academia va fi reprezentată prin Albert Berzeviczy prezidentul Academiei și parlamentului și prin contele Apponyi. Universitatea prin directorul institutului antropologic Aurel Török. Profesorul Török va ținea o prelegere asupra raselor din Ungaria. E interesant, că la acest congres vor fi reprezentate toate rasele celor 5 continente.

Seghedinul pentru ziaristi. Municipiul orasului Seghedin a hotărât la propunerea primarului Lazar să intre în șirul membrilor fundatori ai institutului de penzionare maghiar, care își serbează acum jubileul, cu suma de 4000 cor. Tot atunci s'a hotărât, ca să se trimită un circular la toate municipiile, prin care să îndemne să urmeze celui din Seghedin.

Dela frați

Campania pentru coloniile școlare. — Desigur că dintre toate eforturile pe cari caritatea omenească le face spre a ușura suferința generală, campaniile pentru organizarea coloniilor școlare sunt dintre acelea cari ridică mai sus pe om în propria lui stimă.

A ajuta pe un om matur care suferă, a ușura sărăcia bătrânilor cari nu mai pot munci, a alina durerile schilozilor și ale mutilaților societății, sunt bine înțelese fapte vrednice de toată lauda. Când însă sentimentul de milă, ce doarme în orice inimă îl înarmăm în folosul îngrijirii copiilor săraci, în scopul de a salva pe cele mai nefericite și neresponsabile victime ale societății, pe copiii săraci și predispuși tuturor boalelor ucigătoare, atunci caritatea se ridică, prin această efortare generoasă, la înălțimea unei nobile datorii sociale.

De-aceia, ca pe nește vrednici soldați ai acestei nobile datorii sociale considerăm pe toți acei generoși luptători cari nu disperează în campania de a face să prospereze opera de organizare a coloniilor școlare.

În fruntea acestei inițiative a stat și stă la noi primăria. Sub trecutul guvern liberal d. dr. Botescu, sub actualul guvern d. dr. Mendonide au desfășurat o neobosită activitate pentru a se strânge cât mai mulți bani spre a se putea trimite cât mai mulți copii slabi, la aer curat, în mijlocul naturii pline de sevă, ca să-și recâștige în obrăjori bujorii supți de sărăcie și ignoranță sanitară.

Anul acesta, ca și în anii trecuți, s'au dat mari serbări populare în Cișmigiu, pentru sporirea fondului coloniilor școlare. Aceste serbări s'au bucurat de grațiosul patronaj al unui distins comitet de doamne române. Fiindcă femeile noastre de la o bucată de vreme, pe lângă gloria frumuseții și grației lor, au început să râvnească și pe aceea a carității. Și foarte bine fac. Cu nimic nu se îmbină mai armonios frumusețea decât cu caritatea. Și răsplata frumuseții și a carității aceiași trebuie să fie: recunoștința.

Dar pe lângă aceste serbări s'a organizat și o serie de conferințe al căror venit este menit să sporească fondul acestor colonii.

Conferința dlui Bogdan-Duică. Aseară a ținut d. Bogdan-Duică, directorul liceului Mihai-Viteazul o asemenea conferință, la Ateneu. Distinsul profesor și publicist a vorbit despre „Copiii noștri“.

Într'un plăcut ton familiar, cu buna dragoste și seninătatea pedagogului devotat problemelor de educație, d. Bogdan-Duică a expus, într'un mod foarte interesant, câteva din mijloacele pe cari pedagogia de azi le recomandă pentru întărirea fizică și intelectuală a tinerelor generațiuni.

Copiii noștri nu degenerază, — a zis d. Bogdan-Duică, — dupăcum pretind pedagogii pesimiști. Niciodată n'a existat și nu va exista o perfectă educație deoarece nu poate să existe nici un om perfect. Dar educația garantează generații tot mai pregătite în această complicată viață modernă, plină de greutăți și primejdii morale. Cei vechi trăiau o viață simplă, liniștită: educația lor se făcea prin deprinderile moștenite. Azi sunt mai multe ispite.

Vorbind despre coloniile școlare, d. Bogdan-Duică arată că, ori cât de mari sunt foloasele lor, ele nu pot avea o influență hotărâtoare asupra dezvoltării copilului. De aceea, d-sa dă o serie de sfaturi părinților asupra modului cum trebuie să se facă în familie educația.

Conferința d-lui Bogdan-Duică a fost cu interes urmărită. Conferențiarul a fost călduros aplaudat.

Din străinătate.

Tulburările din Maroc. O știre neașteptată a străbătut zilele acestea toată Europa, care va fi surprins toate cercurile diplomatice.

Un vas de războiu german a fost trimis în Maroc cu misiunea să asigure viața supușilor germani. În comunicatul, ce s'a trimis de către Germania tuturor puterilor și în primul rând Franței, se spune, că vasul a fost trimis curat numai pentru acel scop, ca să dea ajutor supușilor germani la caz de nevoie. Incolo comunicatul asigură guvernul francez, că îndată va părăsi Aghadir-ul, când va vedea că numai este trebuință. Cu toate explicațiile acestea însă în Franța a făcut o impresie nu prea bună acest svon și consiliul ministerial, care se va întruni încurând va avea să decidă, că ce poziție va lua față de aceasta. Ziarele franceze au anunțat în ediții separate aceasta și multe din ele au prezentat lucrul în colorii exagerate, că ar amenința primejdia unui conflict între cele două puteri. A făcut o impresie rea mai, ales de aceea această veste, pentru că nu de mult avuse loc o convorbire între cancelarul german și ambasadorul francez, în care s'a accentuat din partea celui dintâiu dorința de a susține cele mai bune raporturi între cele două state.

Criza din Serbia. Deși criza din Serbia a fost provocată direct de conflictul dintre Protici și Prodanovici, în cercurile politice se ia ca cauză adevărată rivalitatea dintre cele două partide radicale. Fostul prim-ministru Pasici, care încă jucase un rol însemnat în aceste frecări, e hotărât să se retragă cu totul din viața politică. Criza se va rezolvi deocamdată probabil printr'un guvern de tranziție.

Ziarul guvernamental „Samuprava“ publică o declarație a ministrului de finanțe Protici, care zice, că și-a dat demisia din cauza purtării ne- loiale a ministrului de comerț Prodanovici, despre care a dat acesta din urmă dovadă de mai multeori.

Din Austria. Convocarea parlamentului a fost hotărâtă pe 15 Iulie. Mesagiul de tron va fi cetit de Majestatea Sa însuș, care dacă pe atunci va fi în Ischl, va veni la Viena numai pentru acest scop.

În vederea acestora s'a ținut un conziliu ministerial, în care s'a desbătut asupra obiectelor, ce vor fi a se pune la ordinea zilei. După deschiderea parlamentului vor ajunge la desbatere ordinațiunile date pe baza §-lui 14 după disolvarea parlamentului, reformele militare și proiectele pentru bancă. Alte chestiuni, cari mai pot suferi amânare nu se vor pune la ordinea zilei acum, ci se vor lăsa pentru sesiunea de toamnă.

Prezident al camerei va fi probabil Sylvester, căci celalalt candidat luat în combinație, Urban, a declarat, că nu va primi acest post onorific.

Alegerile din Galiția s'au sfârșit. Dintre 80 mandate 73 sunt polone, și 7 rutene. Dintre cei 73 Poloni, 66 vor forma ciubul polon.

Trecerea cascadelor Niagarei în aeroplan. Aviatorul Lincoln Beachey a trecut cascadele Niagarei cu aeroplanul și a descins fără accident pe malul canadian.

O mulțime imensă a azistat la această întreprindere îndrăznească.

Beachey a povestit că pe când plutea deasupra cascadelor a avut un acces de nervi din cauza extremei surescitări și a trebuit să închidă ochii spre a nu vedea imensele ape, cari îl orbeau.

Puțin a lipsit ca să nu cadă în apă. Din fericire Beachey a avut încă atâta putere ca să conducă aparatul până la celălalt mal.

Atentatul din Serajevo. Tabăra militară din Serajevo a fost Mercuri teatrul unui atentat sângeros.

Trupele serbau aniversarea luptei dela Custozza. În timpul serbării soldatul Zorko Marincovici, trase un foc asupra sergentului major Belohubig, dar nimeri pe soldatul Stefan Krajcici, care căzu mort pe loc.

Marincovici trase un al doilea foc, dar nici acesta nu-și ajunsse ținta.

El fu imediat dezarmat.

Un camarad al lui Marincovici furios de nereușita atentatului se aruncă asupra sergentului major, dar fu reținut de ceilalți soldați.

E vorba de un act de răzbunare pentru o pedeapsă suferită pe nedrept.

S'a deschis o anchetă.

Un deputat cleptoman. Din Copenhaga se anunță, că deputatul Linde, care suferă de cleptomanie, a fost silit să-și depue mandatul și a fost internat într'o casă de sănătate.

La locuința cleptomanului s'a găsit un ade-vărat bazar de galoși, bastoane și umbrele.

Persecuția Evreilor în Rusia. „Vossisch Zeitung“ ată din Petersburg că Stolypin planuește a lua măsuri severe în contra Evreilor cari se află în fruntea băncilor și marilor întreprinderi comerciale.

În ce vor consta aceste măsuri nu se știe încă. Cerculă zvonul că viitorul consiliu de miniștri se va ocupa cu această chestiune.

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut

In timpul acesta persecuțiunile contra Evreilor în toată Rusia continuă cu înverșunare. La locuințele lor se fac des percheziți nocturne.

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecske — Aviz școlar pentru școlile populare primare.
Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco.**

Deslegarea problemelor 9—12.

Problema 9. (De L. A. Kuyers.)

In forma cum a fost reproducă problema se desleagă ușor. Alb mută f2—f4 și învinge la a treia mișcare. Situația se întregeste însă cu un turn negru pe e2, cum am arătat în nr. 127. Aceasta este configurația veritabilă intenționată de autor. Greșala nu din a noastră vină s'a strecurat, ci din nebagarea de seamă a celor dela revista de specialitate care întâi a publicat problema. Soluția:

1. Rh4×h5 (amenință Ce4—f6—g4)
- a) 1. Ch1×g3+
2. Ce4×g3+
3. Dc8—f5
Rd5—e5
- b) 1. Cg8—f6+
2. Ce4×f6+
3. Cf6—g4
Rd5—e5
- c) 1. Ch1×f2
2. Ce4×f2+
3. Cf2—g4.
Rd5—e5
- d) 1. Tb5—c5
2. Ce4—f6+
3. Fg2—d5
Rd5—c4+
- e) 1. Fb8—c7
2. Dc8—f5+
3. Df5×b5
Rd5—c6 (ori—c4)
- f) 1. f7—f5
2. Ce4—g5+
3. Dc8—e6.
Rd5—e5
- g) 1. Rd5—e5
2. f2—f4+
3. Ce4—f6 (ori×c3).
Re5—d5

Problema 10. (De Ant. Ursic.)

1. Ce6—c5 (amenință mat pe f5 și d6).
- a) 1. Df5×d7+ 2. Cc5×d7
- b) 1. Re5×f6 2. Dd7—e7
- c) 1. g7×f6 2. Dd7—c7
- d) 1. Tă5×c3 2. T ori D
- e) 1. Fd4×c5 2. Tf6×f5
- f) 1. Df5×f6 2. Cd3

- g) 1. Df5×f3 2. Ce1—d3 (ori Dd7—d6).
- h) 1. Df5×e6+ 2. Dd7×e6

Problema 11. (De Med. Moraes Filho).

1. Tg2—a2 (amenință Dg1—g3).
- a) 1. Tb4 b2+ 2. Td4—d2
- b) 1. Tb4×d4 2. Ta2—a5
- c) 1. Fg4—h5 2. Dg1×g5
- d) 1. Fg4—f5 2. Ch6—f7
- e) 1. Tg5—f5 2. Ch6×g4

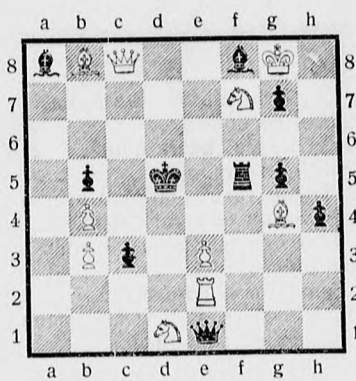
Problema 12. (De A. W. Daniel).

1. Dg6—d3 (amenință 2 Dd3 c4).
- a) 1. Dc8—c6+ 2. Cd4—e6
- b) 1. Td7—d6+ 2. e5—e6
- c) 1. Dc8×c5 2. Dd3—f3
- d) 1. Ca6×c5 2. c2—c4
- e) 1. Rd5×c5 2. Dd3—b5
- f) 1. altcum 2. Dd3—c4

Deslegări corecte au dat, din Viena, d-nii: med. Dr. C. Mândrilă; st. med. Victor Groza, L. Luca, Enea Isacu st. la drept; pâr. G. Balota, Comoriște (Bănat); st. med. Ionel Florescu, Ighiu.

Problema 13.

(De H. W. Schmidt).

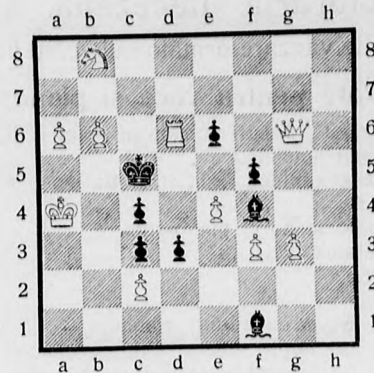
Mat în două trăsături.

Alb: Fb8, Dc8, Rg8, Cf7, pion b4, Fg4, pion b3, e3, Te2, Cd1.
Negru: Fa8, Ff8, pion g7, b5, Rd5, Tf5, pion g5, h4, c3, Del.

Problema 14.

De I. Möller în Copenhaga.

Este una dintre frumoasele piese premiate la concursul aranjat nu de mult de asociația British Chess Federation. Aceasta a luat prețul cel mai mare.

Mat în trei trăsături.

Alb: Cb8, pion a6, b6, Td6, Dg6, Ra4, pion e4, f3, g3, c2.
Negru: pion e6, Rc5, pion f5, c4, Ff4, pion c3, d3, Ff1.
(Viena).

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etaginul I. In fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Vărosmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel irai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultații dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke

Trad. de Iunius

(3) — Urmare —

Bundenul nu va fi niciodată al Elveției, deci al Franței.

Noi rămânem stăpânii. Și dacă nu vom izbui, ei bine, atunci rezervându-ne privilegiile și prerogativele noastre, ne supunem mai bucuroși Austriei. Poporului puțin îi pasă cine-l cârmuiește, iar noi rămânem aceeași suntem. Bine înțeles, eu vorbesc numai de cazul extrem. Vorba e, că acumă să ne apucăm de lucru. Deocamdată noi poruncim în țeară. Toți eroii revoluției au fugit..

— Nu toți înțelepciunea Voastră, întrerupse prefectul clătănând neîncredător din cap. Mii și mii, comune întregi așteaptă cu ardoare pe Franței. Suntem încunjuțați de acești oameni. Gândiți-vă numai la acest Prevost, care corespundează nejenat cu dușmanul.

— Eu îți spun replică magnatul cu încredere în vorbă și în priviri, — că s'a mântuit cu el d-le prefect. Am scris deja la Chur. Il vor prinde și vor statui un exemplu cu acest flăcău. Prevost nu-i decât un spion. Conform legilor mar-

țiale va fi spânzurat și eu i-aș ajuta bucuros până acolo.

— Sunt aici! Nu cumva înțelepciunea Voastră vrea se esecute în persoană funcțiunea călăului? — îl apostrofă pe neașteptate o voce tânătoare.

Căpitanul de vânători intrase prin ușa deschisă a grădinii și auzind ultimele cuvinte, din trei pași fu înaintea bărbatului de stat, carele cuprins de groaza, ce era să cutremura așa fel în scaunul său, încât părul adunat în coadă îi zvâcni în aer ridicând pudra care cu fumul de tabac, ce-i eșea din gură forma un nour comun. Fața sa își perdu, — de frică sau din cauza furiei, — strălucirea roșie aprinsă și trecu într'o paloare strălucită. Numai pruna din vârful nasului își păstra consecvent culoarea sa vioaie.

— Cum?... Ce?... izbui dânsul în sfârșit se băgăuiscă. Ce poțtești D-ta domnule? Cine ești D-ta?

— Căpitanul Prevost și vreau se dau înțelepciunei Voastre un sfat înțelept.

— Dar... dar... eu nu-ți cer d-le, — răspunse magnatul revenindu-și în fire.

— Tocmai de aceea ai dus d-ta și cu ai d-tale țara la ruină, — îl întâmpină căpitanul. — Clica voastră este orbul Samson, carele surpă stâlpii casei, cu gândul să-și zdrobească inimicii și se îngroapă însuș sub ruine. Iată întregă înțelepciunea confederaților „înțelepți“ de azi. Am vorbit destul! Mă iartă, dacă te-am conturbat, dar nu pe d-ta te căutam.

Cu aceste cuvinte se întoarse repede și părăsi bolta de verdeță, coborând grăbit scările la frumoasa sa soră, care-l aștepta.

V. Rosa dela Disentis.

— Nu-i sus așa dară? — întrebă dânsa luându-i iarăș brațul.

— In locul lui am găsit câteva capete goale, cari se întitulează „înțelepciuni“. Să ne re'ntoarcem în sat, răspunse dânsul indispus ducând cu sine tânăra damă.

— Flaviane, nu te pripri însuși de hatărul „capetelor goale“, îl admonie soră-sa. Tu ai putea trăi vesel și fericit la noi, numai de nu te-ai ocupa atât de mult de afurisita ceea de politică.

Și o partidă și alta sunt stăpânite de duhul cel rău al patimilor. Lasă-le în știrea Domnului pe amândouă.

— Dacă m'ași putea părăsi pe mine! oftă dânsul. — Azi plec iarăș. Cu cât mai curând, cu atât mai bucuros. Nu-i pentru mine aici. Da dragă Sabină, simțesc, că mie nu-mi e permis să mai inspîr aerul de aici. Mă duc și eu unde s'au dus ceialalți martiri. La ce bun sunt în lume, dacă nu de dragul adevărului și al dreptății? Așa vreau eu, căci și Dumnezeu vrea așa. Trăește și mori pentru acestea și atât viața cât și moartea vor fi prețioase.

— Așa sunteți voi bărbații, îl certă doamna de Șauenstein, prefăcându-se foarte supărată. Nu vă simțiți bine dacă nu puteți să vă certați și să

La Librăria diecezană, Arad

se află de vânzare următoarele cărți literare:

Note pentru voce și piano:

Brediceanu T., Jocuri românești, caet I, II, III, piano solo à	4—
— Doine și cântece, caet II, și III., voce și piano à	4—
— Preludiu și hora, piano-solo	2—
— Rândunica, vals	2—
— Aurora	2—
— Viorele	2—
Bena A., Nu m'abandona, romanță	1:20
— Sboar' al nopții negru flutur, romanță	1:60
Dima G., Cântece pt. voce și pian, Mândru- liță de demult	1—
— Jelum'aș și n'am cui	1:30
— Vai mândruță dragi ne-avem	1—
— Sub fereastra mândrii mele	1—
— Leagăn verde	1—
— O inimă intristată	—90
— Ciobanul	1—
— De ce nu-mi vii	1—
— Și dacă ramuri bat în geam	1:30
— Somnuroase păsărele	1:20
— Știi tu măndro?	1—
— Cântecul păstorului	1:30
— Biată inimă îngelată	1:30
— Groza baladă	2:70
— Ștefan Vodă și codrul, baladă	1:80
— A venit un lup din crâng	1:80
Iustin C. S., Cîrpițul paserilor, vals	2—
Mărgăritărescu M., Trec Roșiorii, marș	1:50
Christide Dim. St., Primăvara, horă	2—
— Ciocărlia, potpourri național	3—
— Șaltă verde	2:50
Brătianu I., Sub balconul tău de flori, rom.	1—
Kirchner H., Arde'n foc, romanță	1—
— Foaițe verde de boior, romanță	1—
— Infloresc grădinele, romanță	1—
Florescu, Steluța, romanță	1—
— Luna doarme	1—
Lupu B., Destăinuire	1—
— Se însărează, romanță	1—
Mezzetti, Imi ești drag	1:50
Rudolph A., Aseară în grădină	1—
Scheleți, Ce te legeni codrule	1:50
Stern C., Banul Mărăcine	1—
Alexandrescu, Ai plâns și tu vre-odată, rom.	1—
— Vino să intrăm în noapte	1—
Renisache, Atât de fragedă, romanță	1—
— De-or trece anii	1—
Brătianu, O dacă n'ai nimic a-mi spune	1—
Burlan, Ah! Cât ești de frumoasă	1—
Carini, Un glas de mângâiere	1—
Christide, S'o mai revăd odată	1—
Cirillo, Nu știu cum va fi sflrșitul	1—
— Și dacă ramuri bat în geam	1—

vă bateți. Să-ți stâmperi pornirea sălbatică a sângelui, asta să-ți fie problema vieții, frățioare. Ochiul tău vor vedea mai clar, când nu vor mai scânteia aprinși de mânie. Credeam, dragă, lumea este și rămâne, ceea ce suntem și vom fi noi în internul nostru.

Și în liniștea vieții caznice, fericind pe alții, ai putea fi însuși fericit.

— Nu pot fi fericit Sabino, într-o țară, unde nimenea nu mă înțelege pe mine și nici eu nu înțeleg pe nimenea. Eu te iubesc, pe când alții nu fac alta, decât să se iubească numai pe sine. Să nu te am pe tine în lume, aș fi într-o pustietate. Imi vorbești biată copilă de fericirea caznică? Tu însăși poți oare vorbi despre așa ceva? Ești fericită tu? Și ar merita oare cineva mai mult fericirea, decât tine, suflet drag?

Il cunosc eu pe bărbatul dar! Ești fericită, spune-mi adevărul?

Tânăra femeie puse ochii în pământ și răspunse ceva cam nesigur la început: M'ai auzit tu vr'odată să mă plâng de soarte? Ce înseamnă întrebările astea astăzi? Eu imi iubesc bărbatul ca pe un tată. Și ție ți-a fost el doar tată, tot așa imi este și mie. Nu uita niciodată, că lui avem să-i mulțumim educația mai deosebită de care ne-am împărțit, că el ne-a cules pe noi orfani, ce eram luându-ne sub scutul său; că el te-a trimis pe spesele sale la Viena, ca să studiezi drepturile, că noi, ceea ce a făcut el...

(Va urma).

Decker, Călugărița	1—
Denza, Ochi albaștri	1—
Dorianu, Călugărul	1—
— Când luna în Maiu	1—
— Nu pot crede	1—
Dumitriu, Cât te-am iubit	1—
— Vezi rândunelele să duc	1—
Giuleanu, Mândruță de pe vale	1—
— Nu pot uita	1—
— Șoapte de amor	1—
Ionescu, Fă-ne Doamne iar copii	1—
Iordăchescu, Nu întreba d'a mea iubire	1—
Iosefescu, E vr'un loc uitat	1—
Ivela, Barcarola	1—
Kampanski, Știi tu	1—
Lupu, Ochi negrii	1—
Moruzzi, Mi-ai spus că mă iubești	1—
Paschil, Așa mi-e scris	1—
Pascu, La tine copilă dragă	1—
Spiresecu, E greu să uiți	1—
Stefănescu, De dorul ei	1—
Stern, fragi și mure	1—
Tinta, Pe sub salcâm	1—
Vasilii, Freamătul zăvoiuului	1—
Villacros, De ce mi-ai zis odinioară	1—
Vioreanu, Cât te-am iubit	1—
— Nu pot crede	1—
Voreas, În fânul de curând cosit	1—
— Steaua dispărută	1—
Florescu, Steluța	1—
Alexandrescu, De dorul tău	1:50
Carini, De ce plâng	1:50
— Am visat	1:50
— În privirea ta	1:50
Caudella Ed., Ochi albaștri-s dragălași	1—
Spiresecu, Mândro unde înserezi	1—
Stefănescu, Cântecul fluerășului	2—
— Mândruță dela munte	1:50
Wiest L., Te-am văzut plângând aseară	1—
Elinescu S., Scena pastorală română	1—
Carlson, Dacă în douăzeci de toamne	1—
Dima, Mugur-mugurel	1:50
Flondor, Somnuroase păsărele	1:50
Lax B., Mai lăsat ca să-ți strâng mâna	1—
Paschil, Auzi valea cum răsună	1—
Ventura, Doina Oltului	1:50
Dinicu, Șarba popilor	1—
— Intre brazi, potpourri național	2:50

Local de întâlnire

al
industrișilor și burghezilor din provincă
este în Arad
ospătăria și hotelul
din strada **Boczko**,
ce poartă numirea
„bou roșu“

În localurile sale plăcute stau la dispoziția oaspeților **mâncări gustoase și vinuri excelente din podgorie**. Serviciu atent și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Intreprindere de instalarea sonoriilor și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Ziffer Sándor

intreprindere de mașini de scris
Arad, strada **Förroy**, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinilor cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; soliditatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere românești după plac, se pot primi pentru probă și recomandare **fără taxă**.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea mașinilor în cursul anului întreg și sub îngrijirea mea de specialist, mașinile vor funcționa regulat. Curs permanent pentru stenografie și contabilitate la mașină.

Mare magazin de aparținente de cea mai bună calitate.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. **Weitzer János**.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de orologioage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

La Librăria diecezană din Arad află aplicare momentană,

un cassar.

Preferiți sunt cei cu praxă în afaceri de librărie sau cei cari au absolvat vre-o școală comercială.

Salar lunar deocamdată
100 cor.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. on. public, că mi-am deschis în localul din colțul stradelor **Batthyányi** și **Weitzer János** o întreprindere pentru instalarea de **apaducte, canalizări, încălzit și iluminări de gaz.**

Prestau ori ce lucrări privitoare la aceasta branșă precum: apaducte, încălziri și iluminări cu gaz, pe lângă o garanță de doi ani precum și reparaturile de specialitate ale acestora, cu prețurile cele mai moderate. Pe baza experiențelor câștigate pe acest teren într'un lung șir de ani, atât în Capilă, cât și în orașele din provincă, mă aflu în poziție, a mă simți capabil, ca toate lucrurile încredințate mie să le pregătesc, pe lângă rezponsabilitate de specialist, spre deplina mulțămire a onoratei clientele.

Cu planuri și preliminare servesc gratuit. Contând la prețiosul sprijin al p. t. onorat public român.

Cu deosebită stimă
Jenei János
monter.

Grill Károly
Iăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciealitate, d. e.: părți trăbuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly
Iăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Frideric Hönig turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor
 Arad, strada Rákoczi nr. 11 — 28. Fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănatoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie, diabet, diatheză urică, reumatism, boale de stomach : : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în : : stabiliment : boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.
 Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

MAGAZIN IEFTIN

MAUTNER R.

Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute : pânzetur, canafas (pânză lustruasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albituri, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stofe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1 1/2—7 ore

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Căluza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ucele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuța	1.50	Daș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Eftinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	» Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștrengar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basme și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnaire	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peleşului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nadejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.
Comande din provincia se execută în aceeași zi.

25 (11)

Cancelarie administrativă și birou de informații în Budapesta.

Procur și dau informații în toate afacerile procesuale, extraprocesuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rggeteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.